

B

Ympäristötietoisuus Lapissa ja Kainuussa

Kyselytutkimus lappilaisten ja kainuulaisten
suhteesta ympäristöön, ympäristöpolitiikkaan
ja ympäristöhallintoon

Suopajärvi Leena, Kynsijärvi Anna-Mari, Uusialmi Riitta,
Tikkanen Hannu & Valkonen Jarno

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy
Kajaani University of Applied Sciences

Ympäristötietoisuus Lapissa ja Kainuussa

Kyselytutkimus lappilaisten ja kainuulaisten
suhteesta ympäristöön, ympäristöpolitiikkaan ja
ympäristöhallintoon

Suopajarvi Leena, Kynsijärvi Anna-Mari, Uusisalmi Riitta, Tikkanen Hannu &
Valkonen Jarno

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B
Raportteja ja selvityksiä 65

Yhteystiedot:

Kajaanin Ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 240, 87101 KAJAANI

Puh. 044 7157042

Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi

<http://www.kamk.fi>

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 65 / 2016

ISBN 978-952-7219-01-0

ISSN 1458-915X

Esipuhe

Tutkimus lappilaisten ja kainuulaisten suhteesta ympäristöön, ympäristöpolitiikkaan ja ympäristöhallintoon on toteutettu osana Ympäristö- ja yhteiskuntavastuun täydennyskoulutusohjelmaa. Koulutusohjelma on 30 opintopisteen laajuinen kokonaisuus, jonka teemana ovat olleet muun muassa maankäytön suunnitteluprosessit, intressien yhteensovittaminen maankäytössä, tieto ja vaikuttaminen ympäristöasioissa ja strateginen ympäristöjohtaminen. Koulutuksen pääpaino on ollut ympäristösosiologian ja ympäristöoikeuden teemoissa ja täydennyskoulutusta on järjestetty Lapin ja Kainuun ympäristöalan ammattilaisille vuosien 2015 ja 2016 aikana.

Koulutusohjelma on toteutettu osana Manner-Suomen ESR-ohjelmaa ja rahoituksen on myöntänyt Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hanketta on johtanut Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut yhteistyössä Kajaanin Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPA:n kanssa. Hankkeen opetuksen suunnittelusta ja opetuksesta ovat pääsääntöisesti vastanneet Lapin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta ja yhteiskuntatieteellinen tiedekunta yhteistyössä projektin johdon kanssa.

Projektiraportin tekijät haluavat kiittää seuraavia henkilöitä. Juha Koskela ja Johanna Saariniemi Lapin yliopistosta ovat osallistuneet kyselyn suunnitteluun ja toteutukseen. Tilastotieteellistä neuvontaa ovat antaneet Marianne Silén ja Pekka Vasari Lapin yliopistosta ja Simo Määttä ja Mervi Ruotsalainen Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Projektihallinnosta erityisesti projektipäällikkö Heli Alaräisänen ja ohjausryhmän puheenjohtaja Anita Alajoutsijärvi (Agnico Eagle Finland Oy) ovat tukeneet kyselyn toteutusta ja kiitoksen ansaitsevat myös ohjausryhmän muut jäsenet eli Asta Hakso (Kolarin kunta), Viljo Pesonen (Sodankylän kunta), Mika Mankinen (Kuusamon kaupunki) Päivi Lundvall (Lapin ELY-keskus 2016 asti) ja opiskelijajäsen Marja Manninen (Kainuun Ely-keskus). Täydennyskoulutusohjelman opiskelijat pohtivat kyselyn tuloksia lähiopetusjaksolla Oulussa toukokuussa 2016 ja esittivät arvokkaita kommentteja tulosten tulkintaan.

Marraskuussa 2016

Tekijät

Sisällys

Esipuhe

1	Johdanto	1
1.1	Lappi ja Kainuu tutkimusmaakuntina	1
1.2	Ympäristötietoisuus tutkimuskohteena.....	2
1.3	Tutkimuskysymykset.....	3
1.5	Tutkimuksen aineisto ja menetelmät	3
1.6	Raportin eteneminen	4
2	Lappilaisten ja kainuulaisten luontokäsitykset	5
3	Tieto	5
3.1	Perinteiset mediat ympäristötiedon lähteitä.....	5
3.2	Kansainväliset ympäristöasiat ja ajankohtainen ympäristökeskustelu kiinnostavat.....	6
3.3	Aiheen kiinnostavuus vaikuttaa tiedon määrään	8
3.4	Tieto ympäristöstä koetaan epäselväksi.....	10
4	Asenteet.....	12
4.1	Lappilaisten ja kainuulaisten ympäristömyönteiset asenteet	12
4.2	Asenteet luonnonsuojelua kohtaan.....	15
4.3	Talous, tuotteet ja kulutus.....	17
4.4	Huoli globaaleista ympäristökysymyksistä	18
5	Toiminta	20
5.1	Läheinen luonnossa harrastaminen ja kaukainen kansalaisaktivismi.....	20
5.2	Arkipäivän ympäristöystävällinen toiminta	21
6	Ympäristöhallinto ja kansalaisvaikuttaminen	23
6.1	Tyytyväisyys ja asiointi	23
6.2	Eri toimialojen ympäristövastuu	24
6.3	Suhtautuminen ympäristönsuojeluun ja -järjestöihin	26
6.4	Luottamus hallintoon Suomessa ja Euroopan Unionissa.....	26
7	Yhteenveto.....	29

Lähteet

Liitteet

1 Johdanto

1.1 Lappi ja Kainuu tutkimusmaakuntina

Lappi ja Kainuu ovat maakuntia, joissa luonto ja luontoperustaiset elinkeinot ovat olleet perinteisesti merkittäviä niin aluekehityksen kuin paikallisten ihmisten toimeentulon ja elämätavankin kannalta. Näin on edelleenkin. Esimerkiksi Kainuun aluekehittämisen vahvuuksina pidetään luontoa, luonnonvaroja ja luontoarvoja. Maakunnassa panostetaan metsävarojen hyödyntämiseen ja jatkojalostamiseen, uusiutuvaan energiaan, kaivosteollisuuteen sekä luomu- ja lähiruuan käyttöön. Näihin liittyvät elinkeinoelämän kärjet ovat matkailu ja palvelut, teknologiateollisuus, biotalous ja kestävä kaivannaistoiminta. (TEM & ELY -keskukset 2015.) Vastaavasti myös Lapissa luonnonvarojen hyödyntäminen Arktisissa olosuhteissa on nostettu aluekehityksen yhdeksi tukipilariksi (Lapin liitto 2014).

Luonto näyttää ainakin aluekehityksen tasolla olevan läsnä elinkeinojen kehittämispyrkimyksissä, vaikka molempia maakuntia on leimannut esimerkiksi maa- ja metsätalouden murros, joka on tyhjentänyt perinteisiä pienviljely-metsätalousvaltaisia alueita. Myös vanhat metsäteollisuuspaikkakunnat ovat näivettyneet, kun puunjalostusteollisuus on supistanut tai lakkauttanut toimintaansa. 1900-luvun loppupuolella näytti siltä, että pohjoisen luonnon arvoa mitataan matkailuelämysten kautta, mutta 2000-luvun alussa luonnonvaroihin perustuva teollisuus virisi jälleen Pohjois- ja Itä-Suomessa lähinnä kaivosteollisuuden aktivoitumisen ja biotalouden nousun myötä. Sen seurauksena 2010-luvun puolivälissä molemmissa maakunnissa on korostettu matkailun, biotalouden ja kaivannaistoiminnan merkitystä. (Rannikko & Määttä 2010.)

Mutta onko lappilaisen tai kainuulaisen ihmisen suhde omaan ympäristöönsä ja käsitys esimerkiksi luontoperustaisten elinkeinojen merkityksestä muuttunut vuosikymmenten kuluessa? Tässä projektitutkimuksessa aiheena on lappilaisten ja kainuulaisten suhde ja suhtautuminen ympäristöön, ympäristökäsityksiin sekä ympäristöpolitiikkaan ja -hallintoon. Aikaisemmat kyselytutkimukset aiheesta ovat peräisin lähinnä 1990-luvulta, joten tarve ajantasaiselle tiedolle on selvästi olemassa. Tämän työn suunnittelun kannalta olennaisissa 1990-luvun tutkimuksissa on tarkasteltu esimerkiksi suomalaisten asenteita ja käsityksiä ympäristöpoliittisesta ohjauksesta (Sairinen 1996), ympäristökäsityksiä ja niiden eroja

kansalaisryhmien välillä (Suhonen 1994) sekä lappilaisten näkemyksiä metsien hoidosta ja käytöstä (Kajala 1997). Lisäksi erityisesti Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) 2000-luvulla tekemät kyselyt toimivat kyselyn vertailukohtana. Tutkimuksen käsitteellisenä lähtökohtana toimii ympäristötietoisuuden käsite, joka rakentuu ympäristökysymyksiin ja -politiikkaan liittyvistä tiedoista, asenteista ja toiminnasta (esim. Rannikko 1996, Lybäck 2002).

1.2 Ympäristötietoisuus tutkimuskohteena

Länsimaissa ympäristön merkityksen tiedostaminen on jo vakiintunut osa ihmisten arkipäiväistä ajattelua ja toimintaa. Ympäristötietoisuudella tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka muodostavat tieto, asenteet ja toiminta. Tieto on perusta, jota tulkitaan omista asenteista riippuen. Asenteet määrittelevät sitä, kuinka ympäristöstä saatuun informaatioon suhtaudutaan. Ympäristöä koskeva tieto ja asenteet toimivat pohjana ympäristötietoiselle toiminnalle, joka voi olla enemmän tai vähemmän ympäristölle ystävällistä. Ympäristötietoisuuteen vaikuttavat yksilön omakohtaisten kokemusten ja näkemysten rinnalla myös yhteiskunnallinen ilmapiiri. On kuitenkin huomattava, että tieto, asenteet ja toiminta eivät välttämättä muodosta yhtenäistä kokonaisuutta. Esimerkiksi lisääntynyt tieto ilmastonmuutoksen etenemisestä ei välttämättä johda asenteiden tai toiminnan muutokseen; ilmiö voi tuntua mittakaavaltaan niin laajalta, että tieto johtaa asian poissulkemiseen. Ympäristöystävällisen toiminnan esteenä voi puolestaan olla vaikkapa arkinen mukavuudenhalu tai kiire, jonka myötä ympäristömyönteiset asenteetkaan eivät johda käytännön toimiin. (Ks. Kortelainen & Kotilainen 1994; Rannikko 1996; Lybäck 2002, 219–220; Suopajarvi 2003.)

Ympäristötietoisuutta ja suhtautumista ympäristön käytön hallintaan on tutkittu lähinnä asennekyselyillä (esim. Kajala 1997; Sairinen 1996; EVA Arvopankki 2016). Ihmisten asenteiden tutkimuksessa on kuitenkin omat haasteensa. Tilastollisen tutkimuksen epävarmuus piilee yksinkertaistuksissa ja tulkinnallisissa virheissä (Sairinen 1996, 16). Lisäksi kyselyihin vastattaessa voidaan tuoda esiin ympäristömyönteisiä asenteita, vaikka ympäristökysymysten pohtiminen tai toiminta ympäristön puolesta ei olisikaan arkisessa toiminnassa tärkeällä sijalla (Suopajarvi 2003, 16).

1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksella on ollut kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tutkimustehtävänä on selvitetty lappilaisten ja kainuulaisten ympäristötietoisuutta eli ihmisten tietoa ympäristökysymyksistä, asenteita ympäristökysymyksiä kohtaan ja heidän harjoittamaansa toimintaa lähinnä demografisten taustatekijöiden valossa. Toisena tutkimustehtävänä on ollut kartoittaa lappilaisten ja kainuulaisten näkemyksiä ympäristöpolitiikasta ja ympäristöhallinnosta. Tähän liittyen kyselyssä on tarkasteltu esimerkiksi viranomaistoimintaa ja eri alojen ympäristövastuuta.

1.5 Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

Tutkimus toteutettiin satunnaisotantaan perustuvana kyselytutkimuksena, jonka perusjoukkona olivat 15-79 -vuotiaat lappilaiset ja kainuulaiset. Kyselyn ensimmäinen kierros toteutettiin joulukuussa 2015, jolloin postikyselyjä (liite 1) lähetettiin 600 kappaletta. Kysely lähetettiin vastaajille Väestörekisterikeskuksen tekemän otoksen perusteella. Poimintaehtona oli, että satunnaisotoksen tulisi vastata mahdollisimman hyvin Lapin ja Kainuun maakuntien väestörakennetta. Lappiin lähetettiin 350 lomaketta ja Kainuuseen 250 – tämä jako siksi, että myös Kainuusta saatiin vastaajia riittävästi tilastollista tarkastelua varten. Siten Kainuun osuus oli suhteellisesti isompi kuin väestömäärän osuus näissä kahdessa maakunnassa. Kyselyyn tuli vastauksia vajaat 120 kappaletta, minkä johdosta päätettiin toteuttaa uusintakysely.

Uusintakysely toteutettiin maaliskuussa 2016. Kyselyjä lähetettiin yhteensä 300 kappaletta. Mukaan laitettiin saatekirje, jossa painotettiin kyselyyn vastaamisen tärkeyttä. Uusintakyselyn vastaajajoukko valittiin kyselyyn vastaamatta jättäneiden ryhmästä. Kyselyyn jo vastanneista suurin osa oli eläkeläisiä, joten uusintakierroksen toivottiin tavoittavan erityisesti nuoria. Koska ikätietoja ei kuitenkaan ollut saatavissa, valikoituivat vastaajat nuorelta kuulostavan nimen sekä satunnaisuuden perusteella. Vastauksia odotettiin 29.4.2016 saakka.

Ensimmäisen kierroksen ja uusintakyselyn vastaajien kokonaismäärä oli yhteensä 171 (28,5 %), joista 89 vastaajaa oli Lapin maakunnasta ja 78 Kainuun maakunnasta. Kaikista vastaajista naisia oli 54 prosenttia ja miehiä 46 prosenttia. Alueittain tarkasteltuna Lapissa naiset vastasivat kyselyyn hieman miehiä aktiivisemmin (naiset 57 % ja miehiä 43 %). Kainuussa

naiset ja miehet olivat yhtä aktiivisia (naiset 49 % ja miehet 51 %). Taulukossa 1 on esitetty Suomen, Lapin ja Kainuun maakuntien väestörakenne sekä kyselyyn vastanneiden ikäjakaumat.

Taulukko 1. Koko maan, Lapin ja Kainuun ikärakenne vuoden 2015 lopussa, % (Tilastokeskus 2016), sekä kyselyyn vastanneiden ikärakenne, %.

	15-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79
Koko maa (N= 5 487 308)	18	12,8	12,2	13,6	13,9	8,5
Lapin väestö (N=180 858)	16,9	10,9	10,6	15,5	16,0	9,0
Kainuun väestö (N=75 324)	15,4	10,1	10,5	15,8	17,0	10,1
Kyselyyn vastanneet (N=171)	11,7	9,9	10,5	22,8	31	14
Kyselyyn vastanneet Lappi (N=89)	13,5	12,3	9	22,5	30,3	12,3
Kyselyyn vastanneet Kainuu (N=78)	8,9	7,7	11,6	23,1	32,1	16,6

Kuten taulukosta 1 ilmenee, kyselyn ikärakenne sekä Kainuun ja Lapin maakuntien väestörakenne vastaavat melko hyvin toisiaan. Kuitenkin tulosten tulkinnassa on huomattava, että vanhempien ikäryhmien osuus on kyselyssä maakuntien väestörakennetta suurempi. Lapiissa kyselyyn vastanneiden naisten osuus on suurempi kuin heidän osuutensa lappilaisten kuntien väestöstä. Näillä varauksilla kyselyn pohjalta voidaan tehdä tulkintoja kainuulaisten ja lappilaisten ympäristöön ja ympäristöhallintoon liittyvistä näkemyksistä.

1.6 Raportin eteneminen

Seuraavissa luvuissa raportoidaan kyselyn keskeiset tulokset. Ensimmäiseksi tarkastellaan vastaajien luontokäsityksiä, miten vastaajat kokevat luonnon ja mitä se heille merkitsee. Tämän jälkeen käydään läpi lappilaisten ja kainuulaisten ympäristötietoisuutta kolmen aihealueen kautta, joista ensimmäiseksi tarkastellaan tietoa, sen jälkeen asenteita ja lopuksi toimintaa. Ympäristötietoisuuden jälkeen käsitellään vastaajien kokemuksia ja näkemyksiä ympäristöhallinnosta. Raportin lopussa kootaan vielä yhteen kyselyn keskeiset tulokset.

2 Lappilaisten ja kainuulaisten luontokäsitykset

Kyselyn alussa vastaajia pyydettiin määrittelemään, millainen luontokäsitys heillä on. Luontoa kuvaavat vastaukset kertovat luonnon monimuotoisuudesta: luonto nähdään resurssien lähteenä, mutta samalla kannetaan huolta luonnon rajallisuudesta. Lappilaisten ja kainuulaisten silmissä luonto on rajallinen ja näyttäytyy ennen kaikkea hauraana ja haavoittuvaisena. Kyselyyn vastanneista 39 prosenttia näkee luonnon kestäväenä. Uhkaavana luonnon näkee 16 prosenttia vastanneista.

Ympäristöasioista kuvaavimmat käsitteet ovat vastausten mukaan luonnonkäyttö (59 %), luonnonsuojelu (54 %) sekä elinpiiriin liittyvät asiat, esimerkiksi terveellinen ympäristö (44 %). Esimerkiksi 30-39-vuotiasta noin 70 prosenttia on sitä mieltä, että luonto on ennen muuta omaa elinpiiriä. Luonnonkäyttö sekä elinpiiriin vaikuttavat asiat kertovat, että luonnossa liikkuminen ja puhdas ympäristö ovat vastaajille tärkeitä asioita.

Poliittisten toimien ei nähdä kuuluvan ympäristöasioihin. Kysyttäessä ympäristöasioissa tärkeimpiä ja kuvaavimpia käsitteitä, viiden vähiten vastauksia saaneen vaihtoehdon joukossa ovat sekä ympäristö- että talouspolitiikka. Harva vastaajista (5 %) kokee politiikan lisäksi, että luonnolla on vaikutusta ihmisten välisiin suhteisiin.

3 Tieto

3.1 Perinteiset mediat ympäristötiedon lähteitä

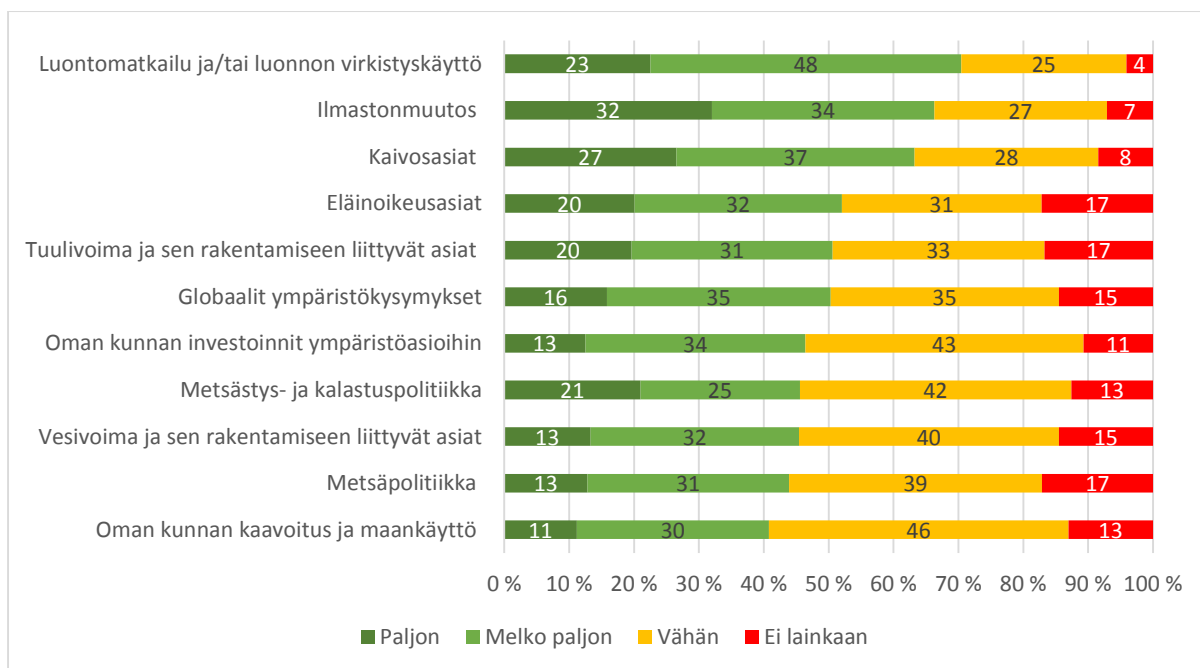
Kyselyyn vastanneet ihmiset saavat ympäristöä koskevaa tietoa pääasiassa tiedotusvälineiden kautta. Sekä kansalliset tiedotusvälineet (mm. valtakunnalliset tv-uutiset) että paikalliset ja alueelliset tiedotusvälineet (mm. maakuntalehdet ja paikallisradiot) ovat vastausten perusteella tärkeimmät tietokanavat. Valtamedian onkin todettu olevan avainasemassa ympäristöasioiden tulkitsijana ja määrittelijänä koko yhteiskunnalle (Rannikko 1996, 63).

Sosiaalisen median kasvaneesta suosiosta kertoo sen sijoittuminen kolmanneksi tärkeimmäksi tietolähteeksi. Muiden tietolähteiden osalta tiedon saanti on vaihtelevaa. Vähiten tietoa ympäristöasioista etsitään ja saadaan työpaikalta (7 %), koulun tai opiskelun kautta (5 %), poliitikoilta (2 %) tai suoratoistopalveluista, kuten Netflix (2 %). Ikäryhmittäisessä tarkastelussa ilmenee hieman eroja. Nuoremmilla ikäluokilla (15-29-vuotiaat) vastauksissa

painottuvat enemmän perinteisten tiedotusvälineiden (kansalliset tiedotusvälineet 84 %, paikalliset/maakunnalliset tiedotusvälineet 63 %) lisäksi myös internetin ja sosiaalisen median (68 %) sekä ystävien ja sukulaisten merkitys (42 %) tietolähteenä. Yli 50-vuotiaista noin 30 prosenttia kokee sosiaalisen median tärkeäksi tiedonlähteeksi. Muita ikäluokkia enemmän 30-39-vuotiaat saavat tietoa tieto- ja tutkimuskirjallisuudesta (38 %). Viranomaisilta ja yhdistyksiltä eniten tietoa saavat saavan 50-59-vuotiaat (23 %). Politikoilta tietoa kokevat saavansa eniten yli 60-vuotiaat (noin 6 %).

3.2 Kansainväliset ympäristöasiat ja ajankohtainen ympäristökeskustelu kiinnostavat

Kyselytutkimuksen tulosten mukaan lappilaisia ja kainuulaisia kiinnostavat eniten luontomatkailu ja luonnon virkistyskäyttö sukupuolesta riippumatta (kuvio 1). Kiinnostavimpia aihealueita on myös ilmastonmuutos, joka on globaali ympäristöhuoli. Lappilaiset ja kainuulaiset ovat siten huolissaan myös kansainvälisistä ympäristöön liittyvistä asioista. Julkisessa keskustelussa 1900-luvun loppupuolella asetettiin vastakkain kaupunkilaiset luonnonsuojelijat ja ”nurkkakuntaiset” maaseudun asukkaat, joiden nähtiin olevan kiinnostuneita pelkästään omasta taloudellisesta edustaan (ks. Rannikko 1996, 64–67.) Kyselyn valossa voidaan todeta, ettei asia ole näin; myös syrjäisempien seutujen asukkaat ovat kiinnostuneita ja huolissaan globaaleista ympäristöongelmista, kuten ilmastonmuutoksesta ja maapallon kantokyvystä suhteessa luonnonvarojen käyttöön. Ajankohtaisen ympäristökeskustelun seuraamisesta kertoo puolestaan se, että kiinnostavimpien teemojen joukossa ovat myös kaivosasiat ja tuulivoiman rakentaminen.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden kiinnostuksen kohteet (N 164–169).

Erialaisten aihealueiden kiinnostavuudessa on havaittavissa sukupuolen mukaisia eroja. Luontomatkailu ja luonnon virkistyskäyttö (naiset 72 %, miehet 69 %), sekä kaivosasiat (naiset 59 %, miehet 67 %) kiinnostavat molempia sukupuolia lähes yhtä paljon. Ilmastonmuutos (naiset 75 %, miehet 55 %), globaalit ympäristökysymykset (naiset 56 %, miehet 44 %) sekä eläinoikeusasiat (naiset 62 %, miehet 41 %) kiinnostivat naisia enemmän kuin miehiä. Alueellisesti tarkasteltuna erityisesti eläinoikeusasioissa lappilaiset naiset (70 %) nousivat esiin ja ovat aiheesta kiinnostuneempia kuin kainuulaiset naiset (52 %).

Vastaavasti taas miehet ovat naisia kiinnostuneempia kalastus- ja metsästäyspolitiikasta (miehet 55 %, naiset 46 %), metsäpolitiikasta (miehet 59 %, naiset 29 %), oman kunnan investoinneista ympäristöasioihin (miehet 52 %, naiset 47 %), vesivoimasta ja sen rakentamiseen liittyvistä asioista (miehet 51 %, naiset 39 %) sekä tuulivoimasta ja sen rakentamisesta (miehet 57 %, naiset 44 %). Tuloksista voidaan todeta, että miehet ovat kiinnostuneempia paikallisista asioista, kun taas naiset ovat enemmän kiinnostuneita globaaleista aiheista.

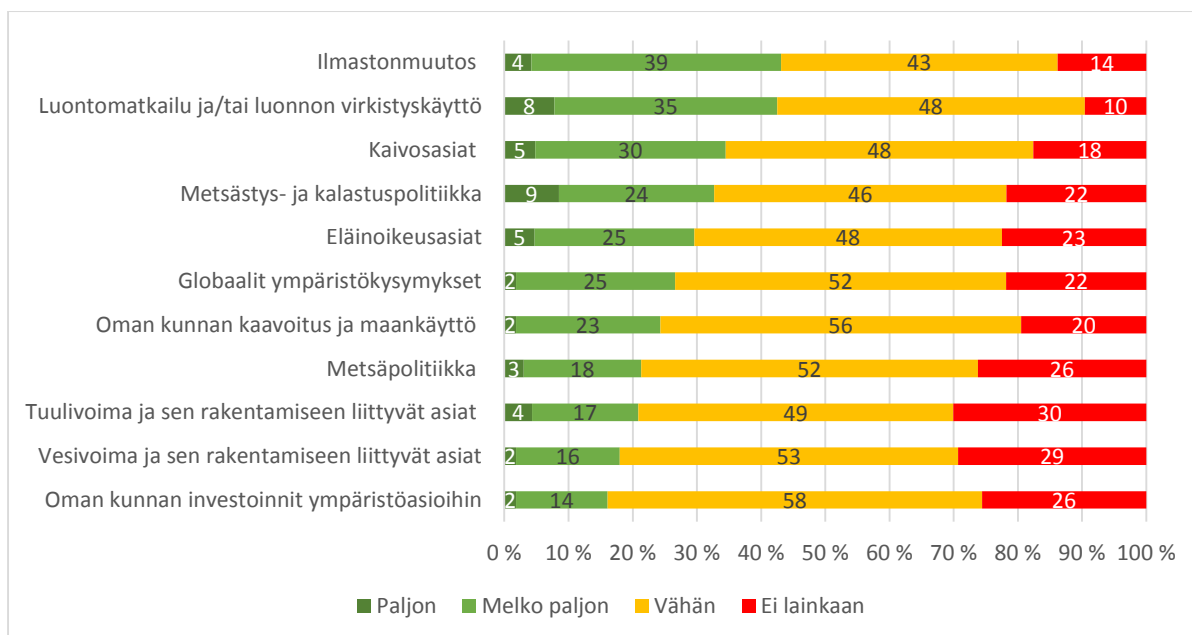
Lappilaisten ja kainuulaisten mielenkiinto kohdistuu yleisesti ottaen varsin samankaltaisiin asioihin. Vesivoima kiinnostaa kainuulaisia hieman lappilaisia enemmän ja vastaavasti taas lappilaiset ovat kiinnostuneempia oman kunnan investoinneista ympäristöasioihin. Selvin ero

tulee kuitenkin kysyttäessä kiinnostusta kaivosasioihin, joista kainuulaiset ovat huomattavasti kiinnostuneempia kuin lappilaiset sukupuoleen katsomatta. Tätä selittää suurelta osin Talvivaaran kaivos, joka sijaitsee Kainuun maakunnassa. Muutamat kyselyyn vastanneista ovat myös maininneet Talvivaaran nimeltä ja ilmaisseet huolensa kaivoksen toiminnasta kirjoittamalla esimerkiksi kysymysten perään olevansa huolissaan tai tyytymätön Talvivaaran kaivokseen ja sen toimintaan.

län mukaan tarkasteltuna vastauksissa on löydettävissä joitain eroavuuksia. 15-29-vuotiaat ovat eniten kiinnostuneita ilmastonmuutoksesta (55 %), luontomatkailusta ja /tai luonnon virkistyskäytöstä (55 %) sekä kaivoasioista (55 %). Yli 50-vuotiaat ovat käytännöllisesti katsoen kaikista ympäristöasioista kiinnostuneempia kuin nuoremmat. Asuinpaikan ympäristöasiat näyttävät kiinnostavan vanhempaa väkeä enemmän, sillä oman kunnan investoinnit ympäristöasioihin kiinnostavat noin 55 prosenttia, kun nuoremmista tämä aihe kiinnostaa vain keskimäärin noin 40 prosenttia.

3.3 Aiheen kiinnostavuus vaikuttaa tiedon määrään

Vastaajat kokevat, että heillä on eniten tietoa asioista, jotka heitä kyselyn mukaan myös eniten kiinnostivat, kuten ilmastonmuutos ja luontomatkailu/luonnon virkistyskäyttö sekä kaivosasiat (kuvio 2). Selvää on, että mikäli aihe ei kiinnosta, eikä sitä seuraa esimerkiksi tiedotusvälineistä, myöskin tieto siitä on vähäisempää. Metsäpolitiikka, oman kunnan investoinnit ympäristöasioihin ja energiantuotanto eli vesi- ja tuulivoima ovat aihealueita, joista vastaajat kertovat tietävänsä vähän. Toisaalta aiheet, joista ihmiset tietävät, kuten ilmastonmuutos ja kaivosasiat, ovat olleet useasti esillä esimerkiksi erilaisissa medioissa.

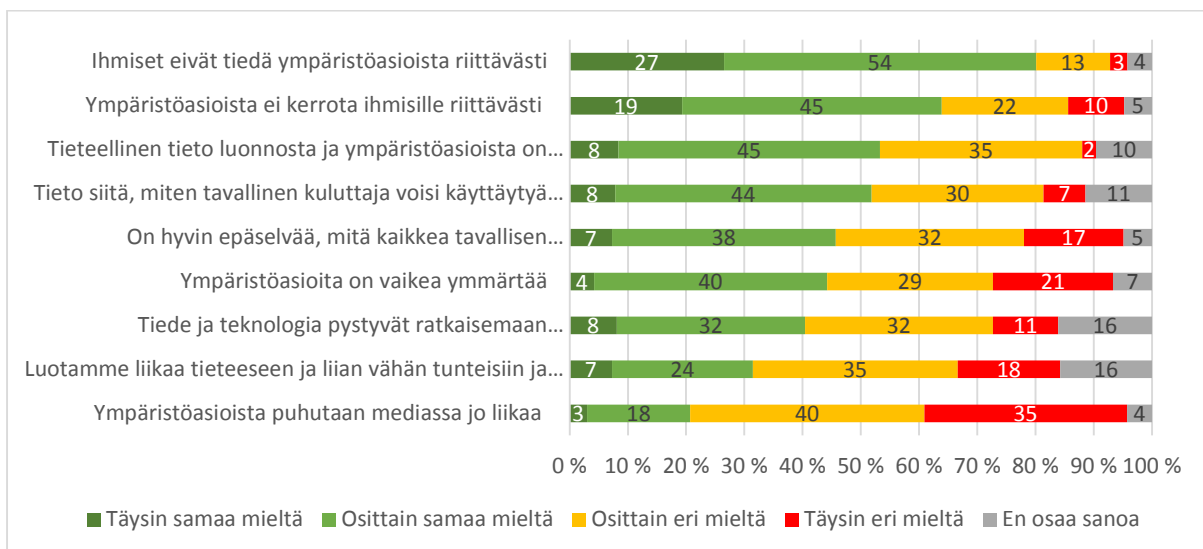
Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden käsitys siitä, miten heillä on tietoa eri aihealueista (N 163–169).

Sukupuolten välisiä eroja löytyy kysyttäessä kunnan asioista (kuten kaavoitus ja maankäyttö), metsäpolitiikasta sekä tuuli- ja vesivoimasta, joista miehet kokevat tietävänsä enemmän kuin naiset. Alueellisesti tarkasteltuna voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet kainuulaiset ilmoittavat omaavansa eniten tietoa ilmastonmuutoksesta (47 %), kaivosasioista (45 %) ja luontomatkailusta/luonnon virkistyskäytöstä (45 %) ja vähiten vesivoimasta ja sen rakentamiseen liittyvistä asioista (13 %). Lappilaiset puolestaan kokevat omaavansa eniten tietoa luontomatkailusta/luonnon virkistyskäytöstä (40 %), ilmastonmuutoksesta (40 %) sekä metsästys- ja kalastuspolitiikasta (30 %) ja vähinten oman kunnan investoinneista ympäristöasioihin (14 %).

Ikäryhmissä näkemys omasta tietämyksestä eri aihealueista vaihtelee. Kaikki ikäryhmät kertovat tietävänsä suunnilleen saman verran ilmastonmuutoksesta; vastausprosenttien vaihtelevuus on enimmillään vain 10 prosentin luokkaa, kun muiden kysymysten kohdalla vastausprosenttien vaihtelevuus on korkeampi. 15–29-vuotiaat kokevat, että eniten heillä on tietoa ilmastonmuutoksesta (45 %), metsästys- ja kalastuspolitiikasta (40 %) sekä luontomatkailusta ja/tai luonnon virkistyskäytöstä (32 %). Vanhimmat ikäryhmät (60–79-vuotiaat) tietävät enemmän kunnan asioista, mutta esimerkiksi metsäpolitiikasta kysyttäessä 30–39-vuotiaat nousevat selvästi esiin (35 %).

3.4 Tieto ympäristöstä koetaan epäselväksi

Ihmisten riittävä tietämys ympäristöasioista (kuvio 3) nähdään heikoksi. Kyselyn perusteella vain 19 prosenttia lappilaisista ja 12 prosenttia kainuulaisista on sitä mieltä, että ihmiset tietävät riittävästi ympäristöasioista. Tätä näkemystä tukee myös se, että suurin osa (64 %) vastaajista kokee, ettei ympäristöasioista kerrota ihmisille riittävästi. Tieto ympäristöasioista ja ympäristöystävällisestä käyttäytymisestä on myös epäselvää. Hiukan alle puolet (Lappi 43 % ja Kainuu 44 %) vastaajista kokee, että ympäristöasioita on vaikea ymmärtää, samoin noin puolet (Lappi 43 % ja Kainuu 49 %) katsoo tiedon ympäristöystävällisestä käyttäytymisestä olevan epäselvää. Alueellisesti ja sukupuolen mukaisesti suuria eroja ei syntynyt, poikkeuksena kainuulaiset naiset, jotka kokevat eniten epävarmuutta ja tietämyksen ympäristöasioista heikoksi. Tämä voi kertoa myös siitä, että kainuulaiset naiset ovat kriittisimpiä ympäristöstä saadun tiedon suhteen.

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden käsitys siitä, miten ihmisillä on tietoa ympäristöasioista (N 161–166). Ikäryhmistä 60–79-vuotiaat sekä 30–39-vuotiaat mieltävät ympäristöasioiden ymmärtämisen vaikeammaksi kuin muut ikäryhmät. 30–39-vuotiaista kaikki vastanneet ovat myös sitä mieltä, etteivät ihmiset tiedä ympäristöasioista riittävästi. Ympäristöystävällinen käyttäytyminen on 60–79-vuotiaille epäselvintä (61 %), kun taas ympäristöystävällinen toiminta on selvintä 40–49-vuotiaille (76 %).

Noin puolet vastaajista luottaa tieteelliseen tietoon luonnosta, ympäristöasioista ja ympäristöystävällisestä käyttäytymisestä. Kuitenkin usko siihen, että tiede ja teknologia

pystyisivät ratkaisemaan tulevaisuuden ympäristöongelmat, jää 40 prosenttiin. Alueellisesti tarkasteltuna lappilaiset luottavat kainuulaisia enemmän tieteeseen, kun taas kainuulaiset luottavat lappilaisia enemmän tunteisiin ja vakaumukseen. Usko siihen, että tiede ja teknologia pystyisivät ratkaisemaan tulevaisuuden ympäristöongelmat on kuitenkin kainuulaisilla vahvempaa kuin lappilaisilla.

Usko ja luottamus tieteelliseen tietoon ympäristöasioissa ja -käyttäytymisessä on vahvinta nuorimpien ikäryhmien joukossa. Vastaavasti taas vanhimmat ikäryhmät kokevat, ettei tieteellinen tieto ole aina luotettavaa ja usko omiin tuntemuksiin ja vakaumukseen on vahvempaa. Usko tulevaisuuden teknologiaan on vahvinta 15–39-vuotiaiden joukossa (yli 50 %), muut ikäryhmät jäävät noin 40 prosentin tuntumaan. 40–49-vuotiaista vain 34 prosenttia uskoo tieteeseen ja teknologiaan. Tieteellistä tietoa pitävät luotettavana etenkin 15–39-vuotiaat. Vielä 2000-luvun alussa hieman yli puolet ihmisistä uskoo teknologian ja tieteen ratkaisuihin ympäristöongelmissa (Lybäck 2002, 223.) Teknologiauskoisuus on siis hiukan murentunut ainakin lappilaisten ja kainuulaisten osalta 2000-luvun alkuun verrattuna. On myös mahdollista, että ihmiset, joiden luontosuhde on toiminnallinen, pitävät tieteellisen tiedon merkitystä vähäisempänä. Esimerkiksi Enontekiön kunnassa 1990-luvun lopulla haastateltujen miesten näkemykset luonnosta perustuivat omiin kokemuksiin, kun taas tieteellisen tiedon hyödyntäminen oli vähäisempää. Paikalliset kokivat saavansa tietoa luonnosta ennemminkin arjen toiminnan kuin kirjallisuuden kautta. (Autto 2003.)

Valtakunnallisesti usko siihen, että tiede ja tekniikka pystyvät ratkaisemaan useimmat tänä päivänä esiintyvät ongelmat on elänyt jonkin verran. Elinkeinoelämän Valtuuskunnan (EVA) raportin mukaan vuonna 1986 47 prosenttia uskoi tieteen ja tekniikan vaikuttavuuteen. Vuonna 2011 vain 35 prosenttia oli tätä mieltä ja vuonna 2013 jälleen 47 prosenttia. (Toivonen 2013, 5.)

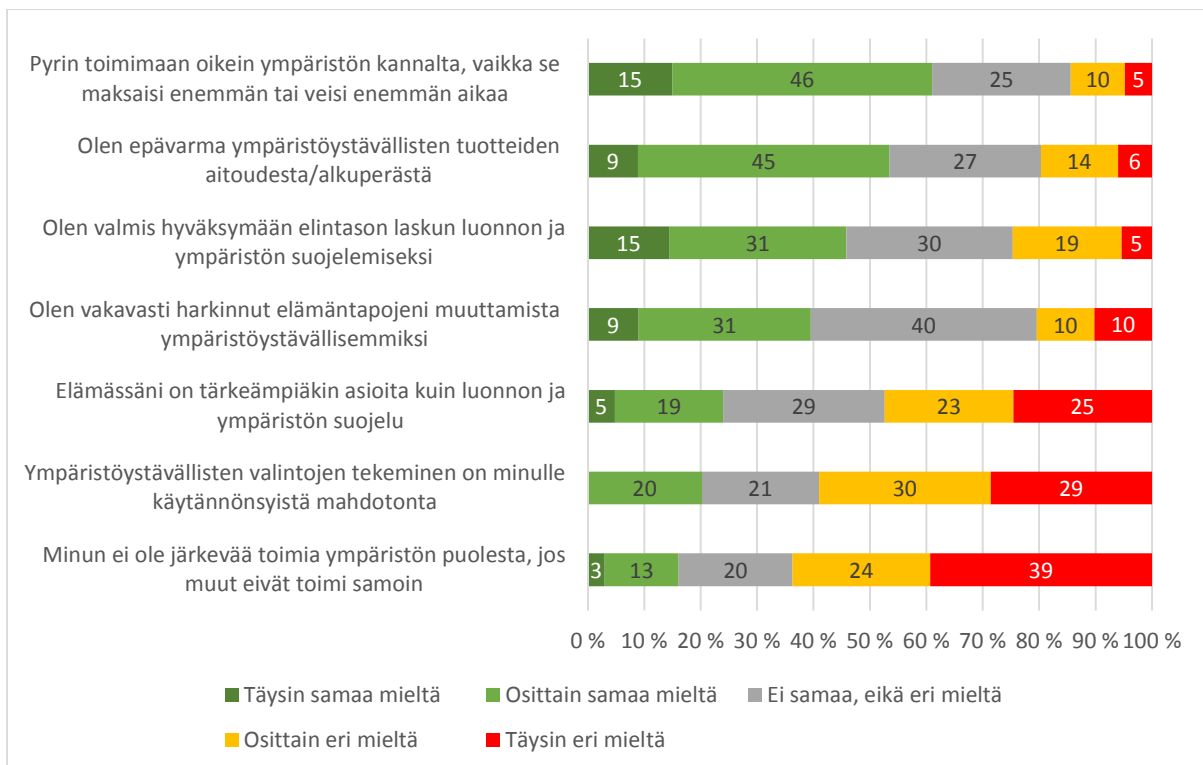
Kyselytutkimuksen tulosten mukaan vastaajat toivovat lisää ympäristöaiheisia uutisia ja reportaaseja. Ainoastaan 21 prosenttia on sitä mieltä, että ympäristöasioista puhutaan mediassa jo liikaa. Naisista 85 prosenttia ja miehistä 64 prosenttia on eri mieltä väittämän kanssa. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa ilmenee hieman eroja. Yli 50-vuotiaista ja alle 30-vuotiaista noin neljännes kokee, että ympäristöasiat ovat jo liikaa esillä, kun taas 30–39-vuotiaista vastaajista 94 prosenttia on sitä mieltä, ettei ympäristöasioista puhuta liikaa.

4 Asenteet

4.1 Lappilaisten ja kainuulaisten ympäristömyönteiset asenteet

Asenne tarkoittaa ihmisen taipumusta suhtautua hyväksyvästi tai hylkäävästi johonkin asiaan. Asenteet eivät ole pysyviä tai arvojen kaltaisesti syvästi sisäistettyjä lähtökohtia, vaan ne voivat muuttua nopeastikin ihmisen ja hänen sosiaalisen ympäristönsä vuorovaikutuksessa. (Allardt 1983.) Ympäristöasenteet vaikuttavat arkielämän erilaisiin käytäntöihin kuten ruokatottumuksiin, kuluttamiseen, liikkumiseen tai erilaisten energiamuotojen kannattamiseen ja voivat siis olla nopeasti muuttuvia. (Sairinen 1996.)

Kyselyyn vastanneet ovat ympäristömyönteisiä ja pyrkivät ottamaan ympäristön huomioon toimissaan. Useimmat (61 %) pyrkivät toimimaan oikein ympäristön kannalta huolimatta ajasta ja kustannuksista (kuvio 4). Toimiminen ympäristön puolesta nähdään kannattavaksi huolimatta siitä, toimivatko muut ihmiset samoin. Lähes puolet (48 %) vastaajista näkee myös luonnon ja ympäristön suojelun tärkeäksi asiaksi elämässään. Rauno Sairinen (1996) totesi 1990-luvulla, että suomalaiset pitävät elämäntapojaan hyvin ympäristöystävällisinä, mikä on havaittavissa uudelleen tässä kyselyssä. Myös Katinka Lybäckin 2002 julkaistun artikkelin mukaan suomalaisten asenteet ympäristönsuojelua kohtaan olivat myönteiset ja ympäristötietoisuus oli yleisellä tasolla vahvaa (mts. 2002, 220). Ihmiset myös arvostivat ympäristön keskeiseksi osaksi hyvinvointiaan.

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet omasta ympäristöystävällisestä toiminnasta (N 167–168).

Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka suurin osa vastaajista ilmoittaa pyrkivänsä toimimaan oikein ympäristön kannalta, ja väittävät olevansa ympäristömyönteisiä, kysymyksiin ”olisitko valmis hyväksymään elintason laskun ympäristön hyväksi” sekä ”oletko harkinnut muuttavasi elämäntapojasi ympäristöystävällisemmiksi”, alle puolet (46 % ja 40 %) vastaajista vastaa myönteisesti. Suurin osa näihin kysymyksiin vastanneista ei joko osaa sanoa mielipidettään (30 % ja 40 %) tai ei ole valmis hyväksymään elintason laskua tai muuttamaan elintapojaan ympäristölle ystävällisemmäksi (24 % ja 20 %).

Tämän perusteella voidaan todeta, että lappilaiset ja kainuulaiset ihmiset kokevat olevansa ympäristöystävällisiä, mutta toisaalta ympäristöystävällisyys ei ulotu konkreettiseen elämäntapojen muutokseen tai siihen, että omasta elintasosta tingittäisiin ympäristön hyväksi. ”Asenteiden ja toiminnan ristiriitaisuus näkyy usein siinä, että ihmiset ovat yleensä periaatteessa auliita kannattamaan kaikkia hyviä asioita, mutta käytännössä he haluaisivat kuitenkin tehdä mahdollisimman vähän omakohtaisia uhrauksia” (Lybäck 2002, 228). Toinen tulkintamahdollisuus on se, että vastaajat toimivat omasta mielestään jo nyt riittävän ympäristöystävällisesti, jolloin heidän ei tarvitse enää muuttaa toimintatapojaan. Valtakunnallinen EVA:n selvitys kuitenkin tukee ensimmäistä tulkintaa, sillä sen mukaan

elintasosta ei olla valmiita tinkimään saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi samassa määrin kuin aiemmin. Tässä on havaittavissa trendinomainen muutos. Vuonna 1986 hiukan yli 70 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä, mutta vuonna 2013 enää 55 prosenttia. (Toivonen 2013, 6.)

Sukupuolten välisessä tarkastelussa voidaan todeta, että naiset ovat ympäristömyönteisempiä kuin miehet. Naisista lähes 70 prosenttia pyrkii toimimaan oikein ympäristön kannalta, vaikka se maksaisi enemmän tai veisi enemmän aikaa. Vastaavasti 56 prosenttia miehistä on tätä mieltä. Yli 50 prosenttia naisista kertoo luonnon ja ympäristön suojelun olevan tärkeimpiä asioita elämässä, kun taas miehistä 40 prosenttia on samaa mieltä. Naisista 44 prosenttia on vakavasti harkinnut elämäntapojensa muuttamista ympäristöystävällisemmäksi, miehistä tätä on harkinnut 33 prosenttia. Miehet puolestaan (48 %) ovat hieman valmiimpia hyväksymään elintason laskun luonnon ja ympäristön suojelemiseksi kuin naiset (44 %).

Alueellisesti tarkasteltuna on havaittavissa joitain eroja. Kainuulaisista naisista 76 prosenttia ja lappilaisista naisista 60 prosenttia pyrkii toimimaan oikein ympäristön kannalta. Lappilaisten ja kainuulaisten miesten kohdalla ei ole havaittavissa eroja. Noin 60 prosenttia lappilaisista naisista ja 48 prosenttia kainuulaisista naisista kertoo luonnon ja ympäristön suojelun olevan tärkeimpiä asioista elämässä. Alueellisesti miesten osalta tässäkään asiassa ei ole havaittavissa eroja. Lappilaiset miehet (55 %) taas ovat kysely perusteella valmiimpia hyväksymään elintason laskun luonnon ja ympäristön suojelemiseksi kuin kainuulaiset miehet (42 %). Näitä tuloksia verrattaessa valtakunnallisiin tuloksiin EVA:n kyselyssä vuonna 2014 lappilaisista 54 prosenttia oli valmis tinkimään elintasostaan saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi ja kainuulaisista puolestaan 37 prosenttia (EVA Arvopankki 2014.)

Ikäryhmittäin kyselyn tulokset ovat mielenkiintoisia. 60–69-vuotiaat ja 70–79-vuotiaat ovat valmiit hyväksymään elintason laskun ympäristön hyväksi (62 % ja 58 %), kun taas 15–29-vuotiaista ja 30–39-vuotiaista 30 prosenttia on valmiita elintason laskuun luonnon ja ympäristön suojelemiseksi. Vastaavasti 15–29-vuotiaista 55 prosenttia sekä 30–39-vuotiaista 41 prosenttia kokee, että heidän elämässään on tärkeämpiäkin asioita kuin luonnon ja ympäristön suojeleminen, kun taas yli 60-vuotiaat nostavat suojelun elämän tärkeimpien päämäärien joukkoon. Elämäntapojen muuttamista ympäristöystävällisemmiksi ovat

kuitenkin eniten vakavasti harkinneet 30–39-vuotiaat (59 %). EVA:n arvopankin pari vuotta aiemmin saaman valtakunnallisen tuloksen mukaan halukkaimpia tinkimään omasta elintasostaan ympäristöongelmien takia olivat puolestaan 56-65-vuotiaat (61%) (EVA Arvonpankki 2014).

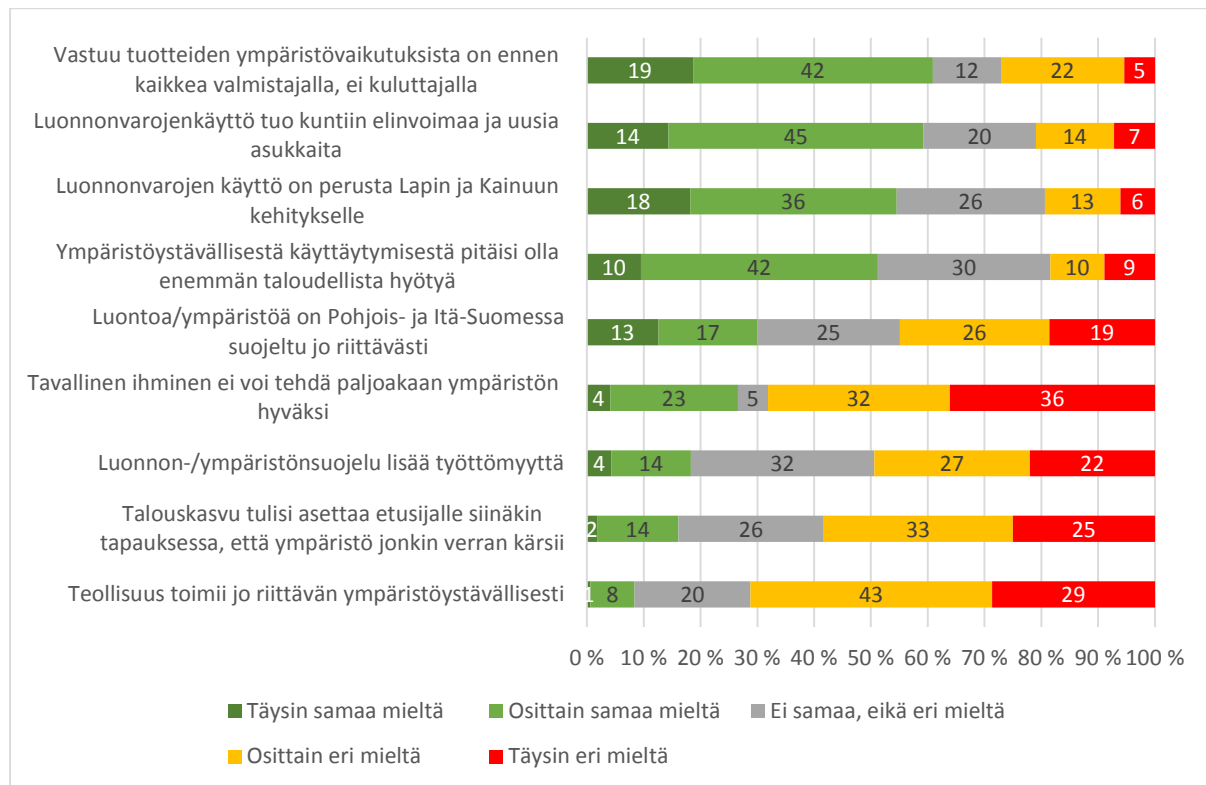
Tämän kyselyn perusteella nykypäivän lappilaiset ja kainuulaiset näkevät, että yksilön valinnoilla on suuri merkitys siihen, miten ympäristöongelmat kehittyvät. Omien toimintojen ympäristöystävällisyys ja sitä myöten ympäristön laatuun vaikuttaminen ovat pysyneet myönteisinä asenteina suhteutettuna 1990-luvulla tehtyihin tutkimuksiin, sillä tähän kyselyyn vastanneista lähes kaksi kolmasosaa kokee yksilön ympäristömyönteisen toiminnan kannattavana, ja ajattelee, että tavallinen ihminen voi tehdä paljonkin ympäristön hyväksi. Sairinen (1996, 59) kirjoittaa, että selkeä enemmistö suomalaisista pitää yksilön käyttäytymistä merkittävänä ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Myös 2000-luvun alussa tehdyssä kyselyssä vastaajista suurin osa oli uskonut, että ympäristön laatuun voi vaikuttaa omalla toiminnallaan (Lybäck 2002, 219). Myös EVA:n Arvopankin mukaan vuonna 2006 suomalaisista 46 prosenttia uskoi, että ympäristöongelmien ratkaisu on viime kädessä kiinni yksittäisten kuluttajien päätöksistä. Lappilaisista tätä mieltä oli 51 prosenttia ja kainuulaisista 47 prosenttia. Ero ei ole kovin suuri eri alueiden välillä. Vastaajista 21 prosenttia ei osannut ottaa asiaan kantaa (EVA Arvopankki 2006).

Kuluttajien mahdollisuutta vaikuttaa ympäristön tilaan kysyttiin EVA:n selvityksessä vuonna 2009 kysymyksellä ”Tehokkaimmin ympäristöä suojellaan markkinoiden kautta, asettamalla kaikelle saastuttamiselle hintalappu”. 50 prosenttia suomalaisista oli väitteen kanssa samaa mieltä. Lapissa asiaan suhtauduttiin hiukan epäilevämmiin, sillä lappilaisista 41 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämän kanssa. Kainuussa markkinaohjaukseen uskoi 48 prosenttia. (EVA Arvopankki 2009.)

4.2 Asenteet luonnonsuojelua kohtaan

Luonnonsuojelu jakaa vastaajien mielipiteitä (kuvio 5). Neljännes ei osaa sanoa mielipidettään siihen, onko luontoa suojeltu Pohjois- ja Itä-Suomessa tarpeeksi, hiukan alle puolet (45 %) kannattaa lisäsuojelua ja loput noin 30 prosenttia kokevat, että luontoa on suojeltu jo tarpeeksi. Alueellisesti tarkasteltuna eroavaisuuksia ei ole havaittavissa. Sukupuolittaisessa

tarkastelussa naiset (52 %) kannattavat lisäluonnonsuojelua miehiä (36 %) enemmän ja etenkin kainuulaiset naiset, joista 63 prosenttia kannattaa lisäsuojelua. Vastaava luku lappilaisten naisten osalta on 47 prosenttia.

Kuvio 5. Vastaajien mielipiteet ympäristöön liittyvissä asioissa (N 164–169).

Verrattaessa tulosta 1990-luvulla tehtyyn tutkimukseen lappilaisten näkemyksistä metsien hoidosta ja käytöstä luonnonsuojelu nähdään myönteisessä valossa. Silloin vain noin neljännes kyselyyn vastanneista lappilaisista kannatti luonnon lisäsuojelua ja yli puolet koki, että luontoa on suojeltu Lapissa jo riittävästi (Kajala 1997, 18–19). Verrattuna 1990-luvun kyselyyn luonnonsuojelun kannattajien määrä on siis noussut. Neljännes vastaajista ei osaa sanoa kantaansa tähän asiaan.

EVA:n raportissa asiaa kysyttiin eri tavalla. Väitteen ”Luonnonsuojelun nimissä rajoitetaan taloudellista ja teollista toimintaa liian paljon” kanssa samaa mieltä vuonna 1984 oli 22 prosenttia ja vuonna 2013 puolestaan 31 prosenttia (EVA, 2013, 5). Myös valtakunnallisesti luonto näytetään siis asetettavan talouden edelle. EVA:n kyselyyn vastaajista 21 prosenttia ei osannut ottaa asiaan kantaa (EVA arvopankki 2013).

Luonnonvarojen käytön nähdään olevan perusta Lapin ja Kainuun aluekehitykselle. Vastoin julkisessa keskustelussa, esimerkiksi maakuntalehtien yleisönosastokirjoituksissa, toistettua näkemystä luonnonsuojelun ei nähdä lisäävän työttömyyttä. Ympäristönsuojelun ja työpaikkojen välillä ei nähdä ristiriitaa. Myöskään 1990-luvulla tehdyssä valtakunnallisessa tutkimuksessa vastakkainasettelua ympäristönsuojelun ja työpaikkojen välillä ei tunnistettu, vaan ympäristömyönteisyys nähtiin yritysten tulevaisuuden kilpailuvalttina (Sairinen 1996, 65). Kaiken kaikkiaan näkemykset talouskasvun ja ympäristön suhteesta eivät ole kokeneet suurta muutosta kahdessakymmenessä vuodessa: edelleen vain pieni joukko vastaajista asettaisi talouden ympäristön edelle huolimatta siitä, kärsiikö ympäristö.

4.3 Talous, tuotteet ja kulutus

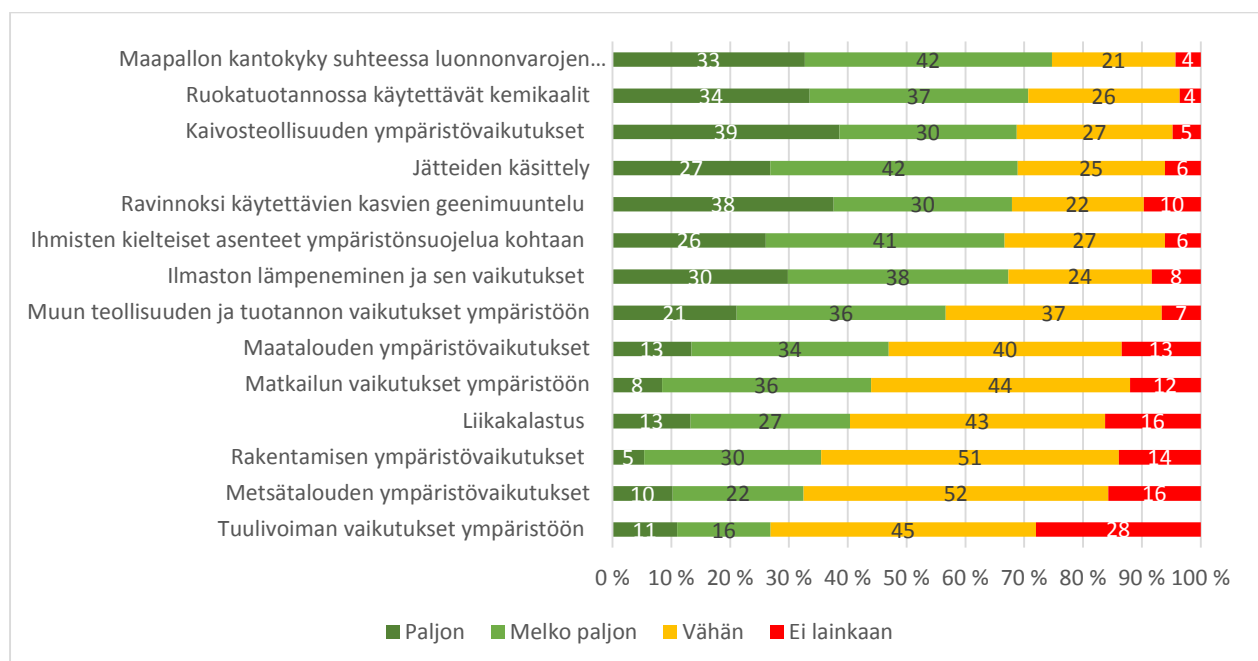
Asenteet teollisuutta ja tuotteiden valmistajia kohtaan ovat jyrkät. Vain alle 10 prosenttia vastaajista kokee, että teollisuus toimii jo riittävän ympäristöystävällisesti, kun taas suurin osa vastaajista (72 %) on eri mieltä väittämän kanssa. Tämä näkemys jakaa nuorimpien ja vanhimpien vastaajien näkemykset, sillä 15–29-vuotiaat kokevat, että vastuu tuotteiden ympäristövaikutuksista on ennen kaikkea tuotteen valmistajalla, ei kuluttajalla. 70–79-vuotiaista 44 prosenttia on sitä mieltä, että tuotteen ympäristövaikutukset ovat kuluttajan vastuulla.

Selvä vähemmistö (20 %) kyselyyn vastanneista luottaa tuotteiden alkuperään ja aitouteen, ja suurin osa kyseenalaistaa tai epäilee ympäristöystävällisiksi nimettyjen tuotteiden alkuperää. Luottamus tuotteiden ympäristöystävälliseen valmistukseen on näin ollen heikkoa. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa ilmenee hieman eroja. Yli 60 prosenttia 50–79-vuotiaista on epävarmoja ympäristöystävällisten tuotteiden aitoudesta/alkuperästä, kun 15–29-vuotiaista vain 20 prosenttia epäilee tuotteista annettuja tietoja. EVA:n raportissa on kysytty viimeksi vuonna 2013, toimiiko suomalainen teollisuus ja elinkeinoelämä ympäristöasioissa vastuullisesti. Väitteen kanssa oli samaa mieltä 47 prosenttia vuonna 2013. Vahvimmillaan usko elinkeinoelämän vastuullisuuteen oli vuonna 2002, jolloin 64 prosenttia luotti elinkeinoelämän vastuullisuuteen. (Toivonen 2013, 2.) EVA:n kyselyssä kriittisimmin yritysten ympäristövastuuseen suhtautuivat nuorimmat kaksi ikäluokkaa (18–25 –vuotiaat ja 26–36 -vuotiaat) (EVA Arvopankki 2013).

4.4 Huoli globaaleista ympäristökysymyksistä

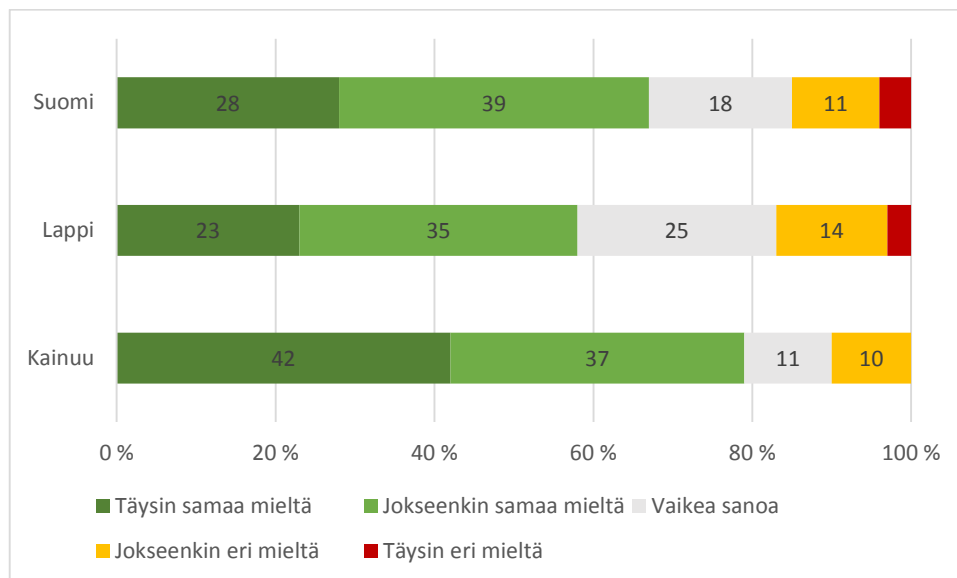
Lappilaisia ja kainuulaisia huolettaa sekä heidän omaan arkeensa kuuluvat asiat, kuten ruokatuotanto, jätteiden käsittely ja kaivostoiminta, mutta myös globaalit aiheet (kuvio 6). Kyselyyn vastanneita huolestuttaa ennen kaikkea maapallon kantokyky suhteessa luonnonvarojen käyttöön ja ilmaston lämpeneminen. Yleisesti ottaen naiset ovat lähes kaikista asioista hieman miehiä huolestuneempia, ainoastaan tuulivoiman vaikutukset ympäristöön huolestuttavat miehiä hieman naisia enemmän.

Ikäryhmien välillä on joitain eroja. 15–29-vuotiaat ovat eniten huolissa maapallon kantokyvyn ja ilmaston lämpenemisen lisäksi jätteiden käsittelystä ja liikakalastuksesta. 30–39-vuotiaat ovat eniten huolissaan maapallon kantokyvyn ja ilmaston lämpenemisen lisäksi kaivosteollisuuden ympäristövaikutuksista. 40–49-vuotiaat ovat eniten huolissaan maapallon kantokyvyn lisäksi ihmisten kielteisistä asenteista ympäristönsuojelua kohtaan, jätteiden käsittelystä ja ruokatuotannossa käytettävistä kemikaaleista. Yli 49-vuotiaat ovat eniten huolissaan maapallon kantokyvyn lisäksi ruokatuotannossa käytettävistä kemikaaleista, ravinnoksi käytettävien kasvien geenimuuntelusta sekä kaivosteollisuuden ympäristövaikutuksista.

Kuvio 6. Vastaajien mielipiteet siitä, mitkä asiat heitä huolettavat (N 162–168).

Globaali ympäristöhuoli on nouseva trendi, sillä myös 2000-luvun alussa suomalaiset olivat huolissaan maapallon tilasta. Tällöin suurin huoli kohdistui ympäristöongelmiin, joita olivat esimerkiksi sademetsien tuhoutuminen ja puhdas juomavesi (Lybäck 2002, 222). Elinkeinoelämän valtuuskunta on kysynyt suomalaisilta ilmastomuutoksesta useina vuosina. EVA:n kyselyssä asiaa selvitettiin väittämällä ”Ilmastomuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa”. Kaksiosaisen väittämän kanssa samaa mieltä olivat useimmin kainuulaiset (kuvio 7). Lappilaiset olivat mielipiteissään lähempänä koko Suomen keskiarvoa. Nämäkin tulokset edelleen vahvistavat tulkintaa siitä, että myös globaalit kysymykset koetaan Lapissa ja Kainuussa tärkeiksi ja vakaviksi (EVA Arvopankki 2014).

Kuvio 7. Ilmastomuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa (EVA Arvopankki 2014, N 2000).

Globaalit aiheet ovat tässäkin kyselyssä kärkipäässä huolestuttavien aihealueiden listalla, kun taas monet omaa asuinympäristöä koskevat asiat eivät huolestuta yhtä paljon. Yhtenä syynä tähän voi olla se, että suomalaiset pitävät ympäristön tilaa Suomessa varsin hyvänä, kun taas globaalisti tilanne nähdään huonona (Lybäck 2002). Kyselyn valossa näkökulma näyttäisi toistuvan, sillä omaa ympäristöä koskevan huolettomuuden lisäksi myös ympäristöhallinnon toimijat ja monet toimialat nähdään luotettavina ja hyvin ympäristöasiansa hoitavina.

5 Toiminta

5.1 Läheinen luonnossa harrastaminen ja kaukainen kansalaisaktivismi

Ympäristöön liittyvää toimintaa tapahtuu erilaisilla areenoilla, joita ovat esimerkiksi poliittinen kenttä, kolmannen sektorin yhdistystoiminta tai koti (Suopajarvi 2003, 18). Tässä kyselyssä toimintaan liittyvät kysymykset koskevat luonnossa harrastamista, arkipäivän toimintoja sekä kansalaisaktivismia. Erilaiset valinnat kuten lähiruoka tai energiansäästö voivat olla osoituksia toimijan ympäristöystävällisyydestä (Lybäck 2002, 291).

Luonnossa liikkuminen, marjastus ja sienestys asettuvat lappilaisilla ja kainuulaisilla suosituimmiksi toiminnoiksi, joita tehdään aina kun mahdollista tai melko usein. Maa- ja metsätilojen hoito sekä kasvien, juuresten ja yrttien viljely jäävät vähemmälle. Lappilaisten ja kainuulaisten suhde luontoon on säilynyt läheisenä ja toiminnallisena. Maastossa liikutaan mieluummin jalan, hiihtäen tai soutaen kuin moottoriajoneuvoilla (esimerkiksi mönkijä tai moottorikelkka).

Alueellisesti tarkasteltuna kainuulaiset harrastavat luonnossa enemmän kuin lappilaiset, ainoana poikkeuksena maastoajo, jossa lappilaiset ovat aktiivisempia kuin kainuulaiset. Ikäryhmittäin vaihtelu on tasaista, vanhin ikäryhmä (70–79-vuotiaat) toimii luonnossa yleensä enemmän kuin muut ryhmät, kun vastaavasti nuorin ikäryhmä (15–29-vuotiaat) harvemmin tai ei koskaan. Poikkeuksena on maastoajo, jossa 15–39-vuotiaat ovat selvä enemmistö.

Luonnossa liikkumisen aktiivisuus näyttää siis säilyneen sekä lappilaisten että kainuulaisten elämäntavassa. Luonnon käyttö näyttäytyy virkistystoimintana, johon kuuluu myös luonnon antimista, kuten marjoista ja sienistä, nauttiminen. Myös 1990-luvun metsäasenteita koskevan kyselyn mukaan lappilaiset harrastivat eniten vapaamuotoista luonnossa liikkumista ja marjastusta. Muukaan luonnossa liikkuminen ei ole huomattavasti muuttunut. Lintujen ja muun luonnon tarkkailu kuuluu arkeen ja maaseudun asukkaista noin 45 prosenttia hoitaa maa- ja metsätilaansa aktiivisesti. 1990-luvun kyselyssä kalastus ja metsästys on kysytty erikseen ja sen tuloksissa kalastus on suosituimpien aktiviteettien joukossa, metsästys puolestaan vähiten suosituimpien. Tässä kyselyssä näitä asioita kysyttiin yhdessä ja vain 22 prosenttia vastaajista ei harrasta kalastusta tai metsästystä käytännöllisesti katsoen koskaan. Maastoajoa moottorikelkalla tai mönkijällä harrasti jonkin verran tai paljon 41 prosenttia

vastaajista 1990-luvun kyselyssä, tässä kyselyssä maastoajoa kertoi harrastavansa paljon tai usein vain 14 prosenttia. Alle 40-vuotiaista vastaajista kuitenkin noin kolmannes kertoi olevansa aktiivinen maastoajon harrastaja eli lukuihin vaikuttanee vastaajaryhmien painottuminen vanhempiin ikäryhmiin ja Lapissa naisiin. (Kajala 1997, 9–10.)

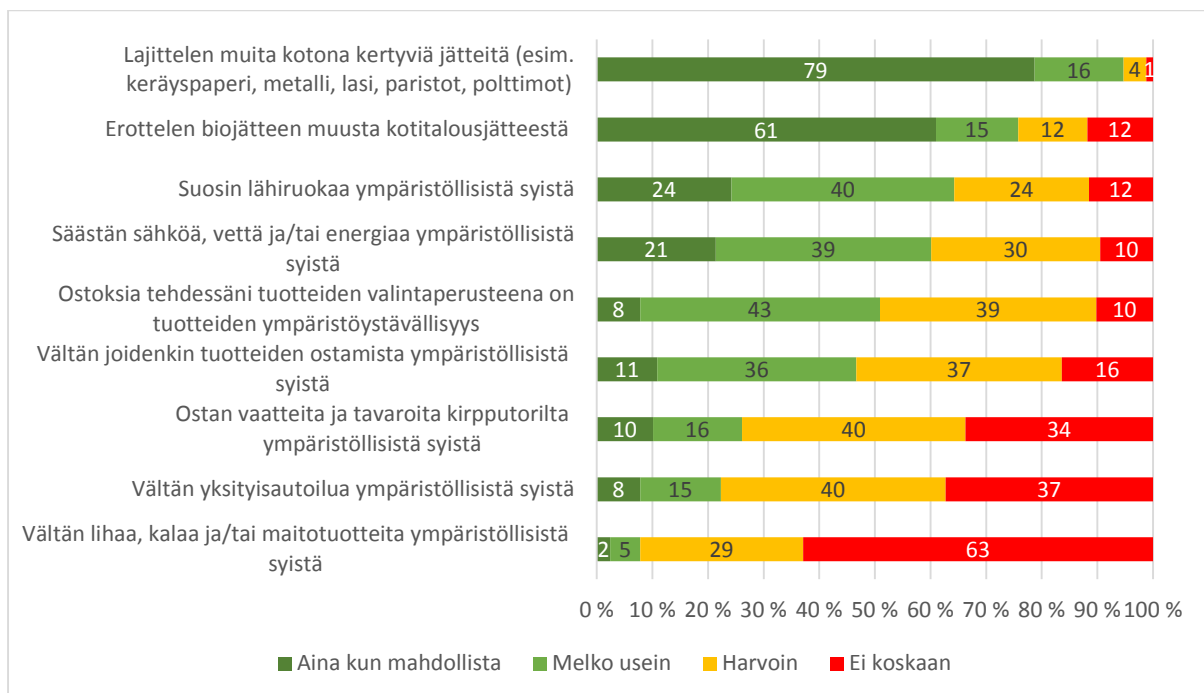
Riitta Puhakan artikkelissa *Y-sukupolvi luonnossa*, on tutkittu vuosina 1992–1998 syntyneiden nuorten Lahden seudulla asuvien nuorten luontoaktiiviteetteja. Myös näillä nuorilla luontoharrastus oli yleistä. Suosituimpia harrastusmuotoja olivat mökkeily (94 %), veneily (86 %), retkeily (74 %) sekä kalastus ja metsästys (71 %). Harrastuksen aktiivisuus kuitenkin vaihtelee huomattavasti (Puhakka 2014, 39–40). Vaikkei näitä kyselyjä voikaan suoraan verrata toisiinsa, voidaan havaita, että kainuulaiset ja lappilaiset ovat jonkin verran aktiivisempia harrastajia luonnossa.

Vaikka luonto on osa pohjoista elämäntapaa, kansalaistoiminta ympäristöön liittyen on kyselyn mukaan vähäistä. Kyselyssä tiedusteltiin erilaisista kansalaistoiminnan muodoista, joita ovat esimerkiksi kuuluminen ympäristöjärjestöihin, vetoomusten kannattaminen tai allekirjoittaminen, rahan lahjoittaminen ympäristön puolesta tai yhteydenotto poliitikkoihin. Harva kertoo ottaneensa osaa kansalaistoimintaan kuluneen kolmen vuoden aikana (alle 15 %). Tavallisin toiminnan muoto on jonkin ympäristöön liittyvän hankkeen tai toimen kannattaminen sosiaalisessa mediassa, joka sekin on vähäistä. Vain alle kolmekymmentä prosenttia ilmoittaa kannattaneensa ympäristöasioita sosiaalisessa mediassa.

Kansalaistoiminnassa ei ole selkeitä alueellisia eroja, toiminta on vähäistä sekä lappilaisten että kainuulaisten keskuudessa. Miehet ovat aktiivisempia ottamaan yhteyttä poliitikkoihin ja valittamaan oikeusteitse, jota yksikään nainen ei ollut tehnyt, mutta muutoin sukupuolten välisessä vaihtelussa ei ole suuria eroavaisuuksia.

5.2 Arkipäivän ympäristöystävällinen toiminta

Arkipäiväisessä ympäristötoiminnassa jätteiden lajittelu (95 %) ja biojätteen erottelemine muusta kotitalousjätteestä (76 %) on vakiintunut lappilaisten ja kainuulaisten toimiin (kuvio 8). Jätteiden lajittelu näyttäytyykin suurimpana ympäristötekona vastaajien kohdalla. Muut toiminnot jakautuvat tasaisemmin. Hieman yli puolet vastaajista suosii lähiruokaa ja pyrkii säästämään veden, sähkön ja energian käytössä ympäristöllisistä syistä.

Kuvio 8. Vastaajien mielipiteet siitä, kuinka väittämät kuvaavat heidän toimintaa (N 165–169).

Ostokäyttäytymisen osalta ympäristöystävällisyys jakaa vastaajat melko tasan. Osalla vastaajista ympäristöystävällisyys vaikuttaa ostospäätökseen aina tai melko usein (51 %) ja taas noin puolella vastaajista ostosten tekeminen ympäristöystävällisesti tapahtuu harvoin tai ei koskaan (49 %). Poikkeuksena on vaatteiden ostaminen kirpputoreilta, mitä vain neljännes ilmoittaa tekevänsä aina tai melko usein.

Lappilaisten ja kainuulaisten arkipäiväisessä ympäristötoiminnassa ei ole keskinäisiä eroja. Sen sijaan sukupuolen mukaan katsottuna naiset ovat hieman miehiä ympäristöystävällisempiä toimissaan. Mielenkiintoisinta ovat ikäryhmien väliset eroavaisuudet. 70–79-vuotiaat ovat ympäristöystävällisen käyttäytymisen kärjessä lähes poikkeuksetta, kun vastaavasti nuorimmat eli 15–29-vuotiaat toimivat vähiten ympäristöystävällisesti. Ainoan poikkeuksen muodostavat kirpputorilta ostettavat vaatteet, joissa nuorimmat ikäluokat nousevat esiin ja vanhimmat jäävät taakse. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että vanhimmat ikäluokat ovat toimissaan ympäristöystävällisempiä kuin nuorimmat.

Suhtautuminen yksityisautoiluun antaa esimerkin siitä, kuinka objektiiviset tilannetekijät rajaavat mahdollisuutta ympäristöystävälliseen toimintaan. Objektiiviset tilannetekijät ovat

sellaisia, joissa toimintamahdollisuus ei anna riittävästi mahdollisuuksia käyttäytyä ympäristöystävällisesti, vaikka asenteet olisivatkin ympäristömyönteisiä Lybäck (2002, 226). Lomakkeen avokysymyksiin vastanneista (131 vastaajaa) 68 vastaajaa ilmoittaa suurimmaksi ympäristöpaheekseen yksityisautoilun. Maantieteellinen sijainti on yksi yksityisautoilun suosiota selittävä tekijä. Pohjois-Suomi on pitkien etäisyyksien harvaanasuttua aluetta, eikä joukkoliikennettä joko ole tai sen määrä on vähäinen. Tästä syystä auto on lähes välttämätön kulkuneuvo. Monet vastaajista ovatkin perustelleet yksityisautoilun tarpeensa pitkillä välimatkoilla ja puutteellisella joukkoliikenteellä.

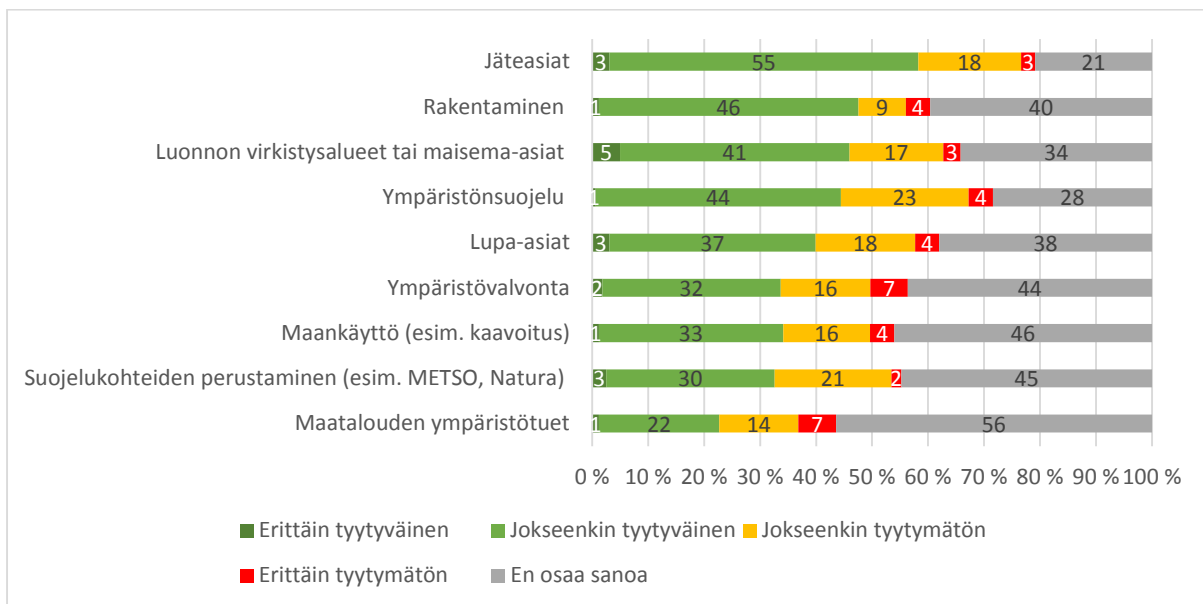
Vastausten perusteella näyttää siltä, että ympäristötoiminta ja sen muodot vaihtelevat melko paljon. Lappilaiset ja kainuulaiset harrastavat luonnossa liikkumista ja heillä näyttäisi olevan läheinen luontosuhde. Arjen ympäristöystävällisyys vaihtelee huomattavasti. Jätteiden lajittelu näyttäisi olevan vakiintunut tapa, mutta esimerkiksi ostoskäyttäytyminen ei näyttäydä mitenkään erityisen vahvasti ympäristöystävällisenä.

6 Ympäristöhallinto ja kansalaisvaikuttaminen

6.1 Tyytyväisyys ja asiointi

Ympäristöhallinnon kanssa asiointissa ilmenee suuria alojen välisiä vaihteluita. Jäteasiat, rakentaminen ja lupa-asiat ovat asiointin syynä noin 60 prosentille vastaajista, kun muiden alojen kanssa asiointi vaihtelee, jääden alle 50 prosentin. Kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että keskimäärin miehet asioivat naisia enemmän ympäristöhallinnon kanssa. Ainoat poikkeukset muodostuvat rakentamisen ja jätealan kohdalla, joissa kainuulaiset naiset ovat kainuulaisia miehiä aktiivisempia. Muutoin tarkasteltuna alueellisesti merkittäviä eroja ei ole havaittavissa. Kyselyyn vastanneet lappilaiset asioivat eniten jäteasioissa (58 %), lupa-asioissa (54 %) ja rakentamisessa (50 %). Kainuulaiset puolestaan asioivat eniten jäteasioissa (69 %), rakentamisessa (64 %) ja lupa-asioissa (61 %). Lappilaiset miehet asioivat maankäytön ja luonnon virkistysalueisiin tai maisemaan liittyvissä asioissa kainuulaisia miehiä hieman enemmän. Iän puolesta työikäiset eli noin 30–59 -vuotiaat ovat aktiivisimpia ympäristöhallinnon asiakkaita. Nuoret 15–29 -vuotiaat sen sijaan asioivat ympäristöhallinnon eri toimialojen kanssa huomattavasti vähemmän kuin muut ikäryhmät.

Ympäristöhallinnon toiminnassa tyytyväisimpiä ollaan jäteasioiden hoitamiseen (kuvio 9), johon yli puolet vastaajista (58 %) kokee olevansa erittäin tyytyväinen tai jokseenkin tyytyväinen. Rakentaminen, luonnon virkistysalueet tai maisema-asiat sekä ympäristönsuojelu ovat myös asioita, joissa ympäristöhallintoon ollaan erittäin tai jokseenkin tyytyväisiä suurelta osin. Sukupuolen mukaan vastaukset jakautuvat melko selvästi. Miehet ovat naisia sekä tyytyväisempiä että tyytymättömpiä jokaisessa kysytyssä kohdassa. Vastaavasti taas naiset ovat vastanneet ”en osaa sanoa” miehiä useammin jokaiseen kohtaan.

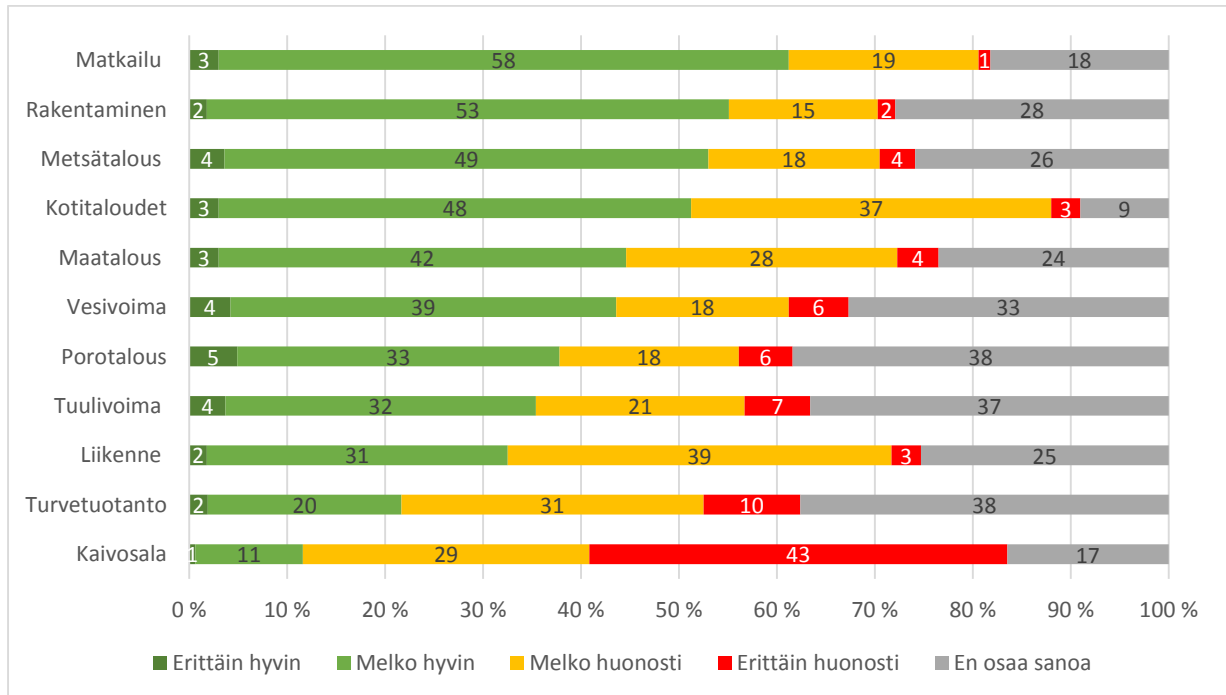
Kuvio 9. Vastaajien mielipiteet siitä, kuinka tyytyväisiä he ovat ympäristöhallinnon toimintaan (N 162–164).

Aluejaollisesti tarkasteltuna kainuulaiset ovat lähes kaikissa asioissa hieman lappilaisia tyytymättömpiä. Eniten eroavaisuuksia on havaittavissa tyytymättömyydessä ympäristönsuojeluun (Kainuu 31 % ja Lappi 24 %) ja luonnon virkistysalueiden ja maiseman hoitoon (Kainuu 24 % ja Lappi 17 %). Jälkimmäisessä asiassa etenkin kainuulaiset miehet (37 %) ovat tyytymättömpiä kuin esimerkiksi lappilaiset miehet (17 %). Ikäryhmittäin ilmenee tasaista vaihtelua, suurimpana huomiona nuoret 15–29-vuotiaat, joiden kohdalla en osaa sanoa -vastausten osuus on suurin, mikä sinällään ei ole yllättävää nuoren iän takia.

6.2 Eri toimialojen ympäristövastuu

Kyselyyn vastanneiden mielestä matkailu, rakentaminen ja metsätalous hoitavat hyvin ympäristövastuunsa (kuvio 10). Kotitalouksien kohdalla tyytyväisyys (51 %) sekä

tyytymättömyys (40 %) menevät melko tasan. Suurimman poikkeuksen muodosti kaivosala, jonka kohdalla 29 prosenttia katsoo, että asiat on hoidettu melko huonosti ja 43 prosenttia on sitä mieltä, että erittäin huonosti. Vain 12 prosenttia on tyytyväisiä kaivosalan tapaan hoitaa ympäristöasiansa.

Kuvio 10. Vastaajien mielipiteet siitä, miten eri toimijat tai toimialat ovat hoitaneet ympäristöasiansa (N 162–166).

Toimialojen kohdalla naiset vastasivat miehiä useammin ”en osaa sanoa”. Miehet ovat naisia tyytyväisempiä toimialojen tavassa hoitaa ympäristöasiansa, mutta myös tyytymättömien miesten osuus on suurempi kuin naisten lähes kaikissa toimialoissa. Lappilaiset miehet ovat tyytyväisempiä rakentamisen (79 %), kotitalouksien (68 %) ja matkailun (67 %) toimialojen tapaan hoitaa ympäristöasiansa. Kainuulaiset miehet ovat tyytyväisempiä metsätalouden (74 %), rakentamisen (73 %) ja matkailun (71 %) toimialojen tapaan hoitaa ympäristöasiat. Kyselyyn vastanneista kainuulaisista miehistä 55 prosenttia ja lappilaisista miehistä 48 prosenttia ei ole tyytyväisiä turvetuotannon toimijoiden tapaan hoitaa ympäristöasiansa. Kiintoisaa on, että jokaisen toimialan kohdalla 40–49-vuotiaat ovat suurin tai yksi suurimmista ikäryhmistä, joka ei osannut sanoa kantaansa.

6.3 Suhtautuminen ympäristönsuojeluun ja -järjestöihin

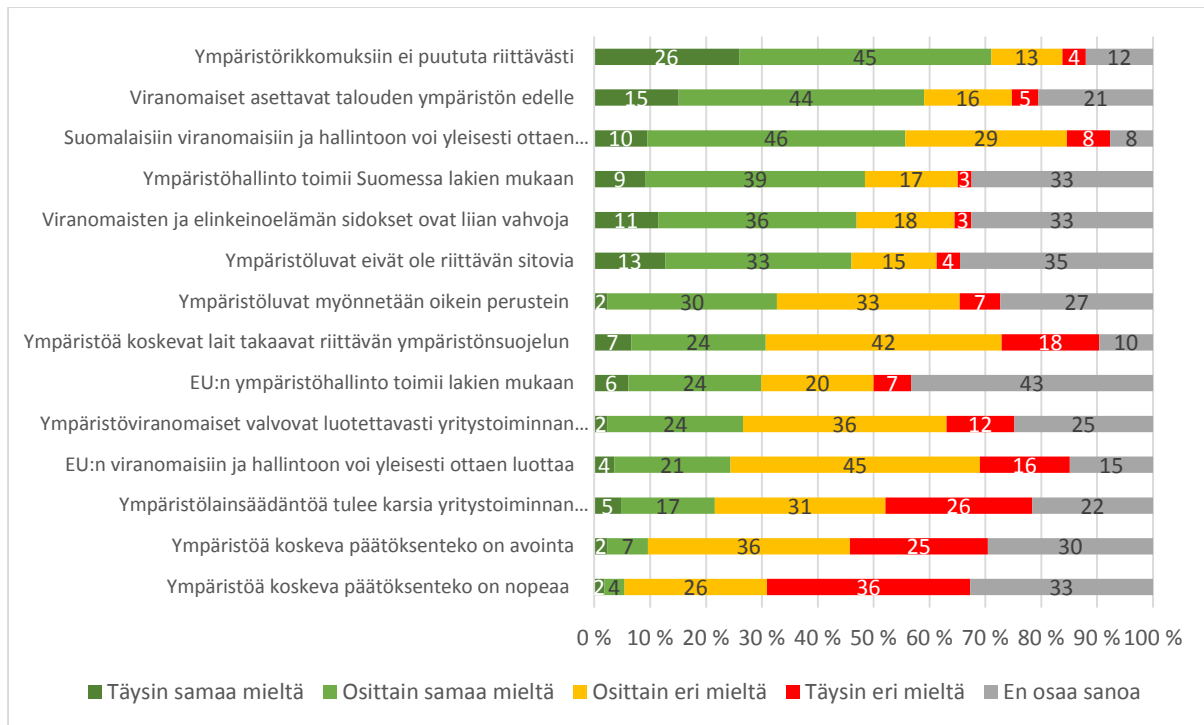
Ympäristön suojelun tarve valtakunnallisessa ja maakunnallisessa päätöksenteossa jakaa vastaajien mielipiteitä. Niukka enemmistö (43 % ja 40 %) on sitä mieltä, ettei ympäristönsuojelua oteta valtakunnallisella ja maakunnallisella päätöksentekotasolla tarpeeksi hyvin huomioon. Vastaavasti noin 30 prosenttia kokee, että suojelu huomioidaan riittävän hyvin. Loput eivät osanneet ottaa asiaan kantaa. Tulos on kiintoisa verrattaessa sitä 1990-luvulla tehtyyn kyselyyn (Sairinen 1996, 87–88), jossa 51 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, ettei ympäristökysymyksiä oteta tarpeeksi huomioon yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja vastaavasti 48 prosenttia ajatteli, että otetaan. Mielenkiintoista on, että 1990-luvun tutkimuksessa en osaa sanoa -vastauksia oli vain yhden prosentin verran, kun nyt niiden määrä on noussut neljännekseen.

Kyselyyn vastanneista kainuulaisista miehistä 47 prosenttia ja naisista 45 prosenttia on sitä mieltä, että ympäristönsuojelua ei oteta maakunnan päätöksenteossa tarpeeksi hyvin huomioon. Vastaavasti 42 prosenttia kainuulaisista miehistä ja 18 prosenttia naisista on sitä mieltä, että suojelu huomioidaan riittävän hyvin. 70 prosenttia kainuulaisista miehistä katsoo, että kansalaisilla ei ole riittävästi vaikutusmahdollisuuksia ympäristöasioissa.

Ympäristöjärjestöjen roolia päätöksenteossa pidetään myönteisenä. Vastaajat ovat sitä mieltä, että ympäristöjärjestöjä tulisi kuunnella enemmän päätöksenteossa (63 %). Ympäristöjärjestöjen työtä pidetään siis tärkeänä, vaikka kansalaistoiminnan osalta järjestöjen työhön ei osallistutakaan.

6.4 Luottamus hallintoon Suomessa ja Euroopan Unionissa

Noin 70 prosenttia kyselyyn vastanneista kokee, ettei ympäristörikkomuksiin puututa tarpeeksi (kuvio 11). Selvästi koetaan myös, että viranomaiset asettavat talouden ympäristön edelle (59 %). Kuitenkin suomalaisiin viranomaisiin ja hallintoon yleisesti ottaen luotetaan ja ympäristöhallinnon nähdään toimivan lakien mukaisesti. Lakien ei kuitenkaan nähdä olevan riittäviä ympäristönsuojeluun (60 %). Lainsäädännön helpottamista yritystoiminnan hyväksi myös vastustaa suurin osa vastaajista. 1990-luvulla tehdyissä tutkimuksissa kävi ilmi, että suurin osa suomalaisista kannatti tiukkoja rajoja teollisuuden päästöille ja kannatti valtion voimakasta puuttumista teollisuuden ympäristötoimintaan (Sairinen 1996, 70).

Kuvio 11. Vastaajien mielipiteet siitä, miten Ympäristöhallinto toimii Suomessa ja EU:ssa (N 163–169).

Euroopan Unionin ympäristöhallinnon toimintaa lakien mukaan puoltaa (38 %) ja kritisoi (34 %) lähes sama määrä vastaajista. 28 prosenttia vastaajista ei kuitenkaan osaa sanoa, toimiiko Euroopan unioni ympäristöhallinto luotettavasti. EU:n viranomaisten luotettavuus kyseenalaistetaan (61 %) voimakkaammin kuin suomalaisten viranomaisten (37 %).

Viranomaisten ja elinkeinoelämän sidokset nähdään liian vahvoina. Ympäristölupia ei myöskään nähdä riittävän sitoviksi. 58 prosenttia miehistä ja 36 prosenttia naisista näkevät, että ympäristöluvat eivät ole riittävän sitovia. Miehistä 22 prosenttia ja naisista 45 prosenttia ei osaa ottaa kantaa, ovatko ympäristöluvat riittävän sitovia. Ympäristölupien myöntämisperusteet jakavat vastaajia. Niukka enemmistö on sitä mieltä, ettei lupia myönnetä oikein perustein. Ympäristöviranomaisten ei myöskään nähdä valvovan riittävän tarkasti yritystoiminnan ympäristövaikutuksia. 1990-luvun tutkimuksesta käy ilmi, että ihmiset luottivat vähiten talouselämän toimijoihin, joita edustivat teollisuus, energiayhtiöt ja maanviljelijät. Luottamus oli vahvaa ympäristöministeriötä, ympäristötutkijoita sekä luonnonsuojelujärjestöjä kohtaan. (Sairinen 1996, 91.)

Vastaajien mielestä ympäristöhallinnossa olisi kehittämisen varaa. Lähes 80 prosenttia vastaajista kokee ympäristöä koskevan päätöksenteon hitaaksi ja vastaajista reilut 70 prosenttia on sitä mieltä, että ettei päätöksenteko ole avointa.

7 Yhteenveto

Luonto ei ole menettänyt merkitystään pohjoisen Suomen aluekehitykselle ja pohjoiselle ihmiselle vuosikymmenten aikana. Vain yksi prosentti kyselyyn vastanneista kainuulaisista ja lappilaisista kertoo, että ei liiku luonnossa koskaan. Suurin osa lähtee luontoon aina kun mahdollista tai ainakin usein. Yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että luonnonvarojen käyttö on perusta Lapin ja Kainuun kehitykselle, mutta samaan aikaan kannetaan myös huolta ympäristön tilasta: alle kolmannes vastaajista ajattelee, että luontoa on Pohjois- ja Itä-Suomessa suojeltu jo riittävästi. Luonto asetetaan talouden edelle – tai ainakin rinnalle, sillä ympäristönsuojelua ja työpaikkoja ei kyselyn mukaan nähdä vastakkaisina asioina.

Lappilaisia ja kainuulaisia kiinnostavat pohjoissuomalaisittain uusi energiantuotantomuoto tuulivoima ja 2000-luvun myötä uudelleen virinnyt kaivostoiminta. Näiden aiheiden rinnalla seurataan globaaleja ympäristökysymyksiä ja niistä kannetaan myös huolta: ilmastonmuutos ja maapallon kantokyky olivat huolenaiheita myös pohjoisen ihmisten mielissä. Erityisesti naiset kantavat globaalia ympäristöhuolta, miehet taas ovat kiinnostuneempia paikallisista ympäristökysymyksistä.

Luontoharrastusten rinnalla myös kotona huolehditaan ympäristöstä. Jätteiden lajittelu on käytännöllisesti katsoen kaikkien arkipäivää ja lähiruokaa suositaan, mutta ostoksia tehtäessä valintaperusteena on varsin harvoin tuotteen ympäristöystävällisyys.

Ympäristöä koskeva kiinnostuneisuus ei kuitenkaan ulotu kansalaistoiminnan alueelle: alle viisi prosenttia vastanneista on esimerkiksi jäsenenä luonnonsuojelua ajavassa yhdistyksessä tai ryhmässä eikä luonnon puolesta ole osoitettu mieltä kuin korkeintaan ”peukuttamalla” sosiaalisessa mediassa (27%) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana. Vaikka itse ei toimita luonnon puolesta yhteiskunnallisen vaikuttamisen areenoilla, vastaajista 66 prosenttia pitää ympäristöjärjestöjen roolia päätöksenteossa tärkeänä.

Kainuulaiset ja lappilaiset luottavat viranomaisiin ja hallintoon ympäristökysymyksissä – vain kahdeksan prosenttia epäilee vahvasti viranomaisten toimintaa. Silti ajatellaan, että ympäristörikkomuksiin ei puututa riittävästi ja ympäristöä koskevaa päätöksentekoa pidetään hitaana. Myös päätöksenteon avoimuutta kritisoidaan. Jos päätöksenteon sujuvoittaminen tarkoittaa sitä, että ympäristölainsäädäntöä tulisi karsia yritystoiminnan ehdoilla, tällainen

politiikka ei saa lappilaisten ja kainuulaisten kannatusta. Ympäristölainsäädännön karsimisen kannalla on vain 17 prosenttia vastaajista. Myöskään kansalaisten valitusoikeutta ei kyselyn perusteella saisi rajata. Lähes 70 prosenttia on valitusoikeuden rajaamisesta täysin tai osittain eri mieltä.

Kysely ei täysin vastaa Kainuun ja Lapin maakuntien väestörakennetta eli vanhimmat ikäluokat ovat kyselyssä ylliedustettuina. Tästä huolimatta kyselyn pohjalta voi esittää, että pitkään jatkunut trendi, jonka mukaan nuoremmat ihmiset ovat vanhempia ympäristömyönteisempiä, näyttäisi katkenneen. Alle 30-vuotiaat ovat vähiten kiinnostuneita luontoharrastuksista (paitsi maastoajosta mönkijällä tai moottorikelkalla), he ovat vähiten aktiivisia esimerkiksi jätteiden lajittelussa ja asennekysymyksissäkin vanhemmat ikäluokat ilmaisevat ympäristömyönteisempiä mielipiteitä. Ei ehkä ollut sattumaa sekään, että juuri satunnaisotoksen nuorimmat jättivät kyselyyn vastaamatta. Tulos on merkityksellinen ja kiinnostava, mutta yhden kyselyn perusteella ei jyrkkiä johtopäätöksiä voi tietystikään vetää. Ympäristötietoisuutta koskevalla tilastollisella tutkimuksella olisi siis jatkossakin annettavaa muun muassa tämän asian selvittämisessä.

Lähteet

Allardt, Erik (1083) Sosiologia. WSOY, Helsinki.

Autto, Janne (2003) Modernin luonnonsuojelun ja pohjoisen luontosuhteen kohtaaminen. Teoksessa Suopajarvi, Leena & Valkonen, Jarno (toim.) Pohjoinen luontosuhde. Elämäntapa ja luonnon politisoituminen. Lapin yliopistopaino, Rovaniemi, 49–60.

EVA Arvopankki (2006, 2009, 2012, 2014 ja 2016). <http://www.eva.fi/arvopankki/kategoria.php?q=24>. (luettu 12.9.2016)

Kajala, Liisa (1997) Lappilaisten näkemyksiä metsien hoidosta ja käytöstä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 645, Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tutkimusohjelma, Rovaniemi.

Kortelainen, Jarmo & Kotilainen, Juha (1994) Ympäristön paikalliset tulkinnat. Ympäristötietoisuuden muutos tehdasyhdyskunnassa. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja N:o 109, Joensuu.

Lapin liitto (2014) Lappi-sopimus. Maakuntaohjelma 2014-2017. http://www.lappi.fi/lapinliitto/c/document_library/get_file?folderId=26465&name=DLFE-24375.pdf. (luettu 13.10.2016)

Lybäck, Katinka (2002) Ympäristökysymykset mikrotason toimijoiden arjessa: asenteiden ja käyttäytymisen välinen ristiriita. Teoksessa Loukola, Olli, Lybäck, Katinka & Tervo, Mikko (toim.) Yhteiskunnallisten toimien uudet oikeutukset. Arvot, ympäristö ja teknologia. Yliopistopaino, Helsinki, 217–234.

Puhakka, Riikka (2014) Y-sukupolvi luonnossa, Luonnon merkitykset kaupungistuvassa yhteiskunnassa. Alue- ja ympäristö 43 1/2014, 39-40.

Rannikko, Pertti (1996) Local Environmental Conflicts and the Change in Environmental Consciousness. Acta Sociologica 39: 57–72.

Rannikko, Pertti & Määttä, Tapio (2010) Johdanto: Luonnonvarakysymysten ajankohtaistuminen. Kirjassa Rannikko Pertti & Määttä Tapio (toim.) Luonnonvarojen hallinnan legitimizeetti. Vastapaino, Tampere, 7-15.

Sairinen, Rauno (1996) Suomalaiset ja ympäristöpolitiikka. Tilastokeskus, Helsinki.

Suhonen, Pertti (1994) Mediat, me ja ympäristö. Hanki ja jää, Tampere.

Suopajarvi, Leena (2003) Ympäristötietoisuus-käsitteen kritiikki pohjoisten esimerkkien valossa. Teoksessa Suopajarvi, Leena & Valkonen, Jarno (toim.) Pohjoinen luontosuhde. Elämäntapa ja luonnon politisoituminen. Lapin yliopistopaino, Rovaniemi, 9-22.

TEM & ELY-keskukset (2014). Alueelliset kehitysnäkymät 1/2014. Näkemyksestä menestystä. [temtoimialapalvelu.fi](http://www.tentoimialapalvelu.fi)

<http://www.smy.fi/forest-fi/metsatietopaketti/metsanomistus/> (luettu 29.6.2016)

Toivonen, Sarianna (2013) Kohujen keskellä- Suomalaisen ympäristöasenteet keväällä 2013. EVA, Helsinki. <http://www.eva.fi/blog/2013/06/19/eva-analyysi-kohujen-keskella-suomalaisten-ymparistoasenteet-kevaalla-2013/kohujen-keskella/>. (luettu 12.9.2016)

Liite 1. KYSELYLOMAKE

LAPPILAISTEN JA KAINUULAISTEN SUHDE YMPÄRISTÖÖN, YMPÄRISTÖPOLITIIKKAAN JA YMPÄRISTÖHALLINTOON

1. Mikäli et jostain syystä halua osallistua tutkimukseen, pyydämme Sinua täyttämään ainoastaan seuraavan kohdan ja lähettämään lomakkeen.

- 1 En ole kiinnostunut ympäristöasioista
- 2 Minulla on niin paljon muita kiireitä, että en ehdi ajatella ympäristöasioita
- 3 En luota tutkimuksiin ja tutkijoihin
- 4 En halua osallistua tutkimuskyselyihin
- 5 Muu syy, mikä?

2. Kuinka hyvin seuraavat käsitteet kuvaavat mielestäsi luontoa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Oikukas/ arvaamaton	5	4	3	2	1	0
Hauras/ haavoittuva	5	4	3	2	1	0
Kestävä	5	4	3	2	1	0
Tasapainoinen	5	4	3	2	1	0
Rajallinen	5	3	3	2	1	0
Resurssien lähde	5	4	3	2	1	0
Uhka	5	4	3	2	1	0

3. Mitkä seuraavista kuvaavat ympäristöasioita parhaiten? (Valitse enintään kolme näkemystäsi parhaiten kuvaavaa vaihtoehtoa)

- 1 Luonnonsuojelu

4. Mitkä kolme seuraavista ovat mielestäsi tärkeimpiä? (Numeroi tärkeysjärjestyksessä 1 -3 niin, että 1 on tärkein)

- Luonnonsuojelu

2	Luonnonkäyttö	☐	Luonnonkäyttö
3	Ympäristöajattelu/filosofia	☐	Ympäristöajattelu/filosofia
4	Ympäristöongelmat	☐	Ympäristöongelmat
5	Ympäristöpolitiikka	☐	Ympäristöpolitiikka
6	Talouspolitiikka	☐	Talouspolitiikka
7	Yksilön elinpiiriin liittyvät asiat (<i>esim. terveellinen ympäristö</i>)	☐	Yksilön elinpiiriin liittyvät asiat (<i>esim. terveellinen ympäristö</i>)
8	Ihmisten väliset suhteet	☐	Ihmisten väliset suhteet
9	Ympäristöetiikka	☐	Ympäristöetiikka
10	Viihtyvyyteen vaikuttavat asiat	☐	Viihtyvyyteen vaikuttavat asiat

5. Kuinka usein Sinulla on tapana tehdä seuraavia asioita?

	Aina kun mahdollista	Melko usein	Harvoin	Ei koskaan
Metsästyminen, kalastus	4	3	2	1
Marjastus, sienestys	4	3	2	1
Maa- tai metsätilan hoito	4	3	2	1
Viljely, juuresten tai vihannesten kasvatus	4	3	2	1
Liikkuminen luonnossa (<i>esim. hiihto, laskettelu, lenkkeily, maastopyöräily, patikointi, suunnistus yms.</i>)	4	3	2	1
Lintujen tai muun luonnon tarkkailu tai kuvaaminen	4	3	2	1
Maastoajo esim. mönkijällä tai moottorikelkalla	4	3	2	1
Muu luonnossa liikkuminen, mikä?	4	3	2	1

6. Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat toimintaasi?

Aina kun mahdollista	Melko usein	Harvoin	Ei koskaan
----------------------	-------------	---------	------------

Vältän joidenkin tuotteiden ostamista ympäristösyistä	4	3	2	1
Ostoksia tehdessäni tuotteiden valintaperusteena on pikemminkin tuotteiden hinta ja/tai laatu, kuin ympäristöystävällisyys	4	3	2	1
Erottelen biojätteen muusta kotitalousjätteestä	4	3	2	1
Lajittelen muita kotona kertyviä jätteitä (<i>esim. metallit, keräyspaperi, paristot, polttimot, tekstiilijätteet</i>)	4	3	2	1
Ostan vaatteita ja tavaroita kirpputorilta ympäristöllisistä syistä	4	3	2	1
Suosin lähiruokaa ympäristöllisistä syistä	4	3	2	1
Vältän lihaa, kalaa ja/tai maitotuotteita ympäristöllisistä	4	3	2	1
Säästän sähköä, vettä ja/tai energiaa ympäristöllisistä syistä	4	3	2	1
Vältän yksityisautoilua ympäristösyistä	4	3	2	1

7. Minkä koet olevan suurin hyve, jolla edistät ympäristömyönteistä kehitystä?

8. Minkä koet olevan ympäristömyönteisen kehityksen kannalta haitallisin paheesi?

9. Oletko viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana

	Kyllä	Ei
Allekirjoittanut vetoomuksen tai vastaavan ympäristön suojelemiseksi	☐	☐
Lahjoittanut rahaa ympäristön suojeluun	☐	☐
Osallistunut mielenilmaukseen tukeaksesi jotain ympäristömyönteistä asiaa	☐	☐
Ottanut yhteyttä poliitikoon tai viranomaiseen suojellaksesi ympäristöä	☐	☐
Valittanut oikeusasteisiin jossakin ympäristöasiassa suojellaksesi ympäristöä	☐	☐
Kannattanut sosiaalisessa mediassa jotakin ympäristömyönteistä asiaa tai tapahtumaa	☐	☐
Ollut jäsenenä jossakin ryhmässä, jonka tärkeimpänä tavoitteena on luonnon tai ympäristön suojelu, missä?	☐	☐

10. Kuinka paljon seuraavat asiat huolestuttavat Sinua?

	Erittäin paljon	Melko paljon	Melko vähän	Ei lainkaan	En osaa sanoa
Ilmaston lämpeneminen ja sen vaikutukset	4	3	2	1	0
Maapallon kantokyky suhteessa luonnonvarojen kuluttamiseen	4	3	2	1	0
Kaivosteollisuuden ympäristövaikutukset	4	3	2	1	0
Metsätalouden ympäristövaikutukset	4	3	2	1	0
Rakentamisen ympäristövaikutukset	4	3	2	1	0
Ruokatuotannossa käytettävät kemikaalit	4	3	2	1	0
Ravinnoksi käytettävien kasvien geenimuuntelu	4	3	2	1	0
Maatalouden ympäristövaikutukset	4	3	2	1	0
Liikakalastus	4	3	2	1	0
Jätteiden käsittely	4	3	2	1	0
Tuulivoiman vaikutus ympäristöön	4	3	2	1	0
Ihmisten kielteiset asenteet ympäristönsuojelua kohtaan	4	3	2	1	0
Muun teollisuuden ja tuotannon vaikutukset ympäristöön	4	3	2	1	0

11. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei saamaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen vakavasti harkinnut elämäntapojeni muuttamista ympäristöystävällisemmiksi	5	4	3	2	1
Minun ei ole järkevää toimia ympäristön puolesta, jos muut eivät toimi samoin	5	4	3	2	1
Pyrin toiminaan oikein ympäristön kannalta, vaikka se maksaisi enemmän tai veisi enemmän aikaa	5	4	3	2	1
Ympäristöystävällisten valintojen tekeminen on minulle käytännönsyistä mahdotonta	5	4	3	2	1
Olen epävarma ympäristöystävällisten tuotteiden aitoudesta/alkuperästä	5	4	3	2	1
Olen valmis hyväksymään elintason laskun luonnon ja ympäristön suojelemiseksi	5	4	3	2	1
Elämässäni on tärkeämpiäkin asioita, kuin luonnon ja ympäristön suojeleminen	5	4	3	2	1

12. Missä määrin olet samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tavallinen ihminen ei voi tehdä paljoakaan ympäristön hyväksi	5	4	3	2	1
Arjen ympäristöystävällisillä valinnoilla on suuri merkitys					
Vastuu tuotteiden ympäristövaikutuksista on ennen kaikkea valmistajalla, ei kuluttajalla	5	4	3	2	1
Taloukasvu tulisi asettaa etusijalle siinäkin tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsii	5	4	3	2	1
Luonnonvarojenkäyttö tuo kuntiin elinvoimaa ja uusia asukkaita	5	4	3	2	1
Teollisuus toimii jo riittävän ympäristöystävällisesti	5	4	3	2	1
Ympäristöystävällisestä käyttäytymisestä pitäisi olla enemmän taloudellista hyötyä	5	4	3	2	1
Luontoa/ympäristöä on Pohjois- ja Itä-Suomessa suojeltu jo riittävästi	5	4	3	2	1
Luonnonvarojen käyttö on perusta Lapin ja Kainuun kehitykselle	5	4	3	2	1
Luonnon/ympäristönsuojelu lisää työttömyyttä	5	4	3	2	1

13. Mistä saat tietoa ympäristöä koskevista asioista? Valitse kolme ja numeroi ne tärkeysjärjestyksessä 1-3. (1 = tärkein jne.)

Paikallisista/ maakunnallisista tiedotusvälineistä (esim. sanomalehdet, maakunta tai paikallisradio)	Työpaikalta
Kansalliset tiedotusvälineet (esim. tv-uutiset)	Koulun/opiskelun kautta
Television ja suoratoistopalveluiden kautta (dokumentit ja muut asiaohjelmat)	Tieto-/tutkimuskirjallisuuden kautta
Internetin keskustelupalstoilta ja sosiaalisesta mediasta	Viranomaisilta
	Poliitikoilta
	Yhdistyksiltä tai järjestöiltä
	Ystäviltä, sukulaisilta tai tuttavilta

14. Kuinka paljon seuraavat asiat kiinnostavat sinua?

	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan
Oman kunnan kaavoitus ja maankäyttö	4	3	2	1
Oman kunnan investoinnit ympäristöasioihin	4	3	2	1
Kaivosasiat	4	3	2	1
Metsäpolitiikka	4	3	2	1
Vesivoiman rakentamiseen liittyvät asiat	4	3	2	1
Tuulivoima	4	3	2	1
Metsästy- ja kalastuspolitiikka	4	3	2	1
Ilmastonmuutos	4	3	2	1
Globaalit ympäristökysymykset	4	3	2	1
Eläinoikeusasiat	4	3	2	1

15. Kuinka paljon koet Sinulla olevan tietoa seuraavista asioista?

	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan
Oman kunnan kaavoitus ja maankäyttö	4	3	2	1
Oman kunnan investoinnit ympäristöasioihin	4	3	2	1
Kaivosasiat	4	3	2	1
Metsäpolitiikka	4	3	2	1
Vesivoiman rakentamiseen liittyvät asiat	4	3	2	1
Tuulivoima	4	3	2	1
Metsästy- ja kalastuspolitiikka	4	3	2	1
Ilmastonmuutos	4	3	2	1
Globaalit ympäristökysymykset	4	3	2	1
Eläinoikeusasiat	4	3	2	1

16. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Ympäristöasioista ei kerrota ihmisille riittävästi	4	3	2	1	0
Ihmiset eivät tiedä ympäristöasioista riittävästi	4	3	2	1	0
Ympäristöasioista puhutaan mediassa jo liikaa	4	3	2	1	0
Tiede ja teknologia pystyvät ratkaisemaan ympäristöongelmat tulevaisuudessa	4	3	2	1	0
Ympäristöasioita on vaikea ymmärtää	4	3	2	1	0
On hyvin epäselvää, mitä kaikkea tavallisen kansalaisen pitäisi tehdä käyttäytyäkseen ympäristöystävällisesti	4	3	2	1	0
Tieteellinen tieto luonnosta ja ympäristöasioista on luotettavaa	4	3	2	1	0
Luotamme liikaa tieteeseen ja liian vähän tunteisiin ja vakaumukseen	4	3	2	1	0
Tieto siitä, miten tavallinen kuluttaja voisi käyttäytyä ympäristöystävällisesti, ei ole aina luotettavaa	4	3	2	1	0

17. Millaisissa asioissa olet ollut tekemisissä ympäristöhallinnon kanssa?

	Usein	Silloin tällöin	Harvoin	En koskaan
Rakentaminen	4	3	2	1
Jäteasiat	4	3	2	1
Ympäristön suojelu	4	3	2	1
Lupa-asiat	4	3	2	1
Luonnon virkistysalueet tai maisema-asiat	4	3	2	1
Maankäyttö (<i>esim. kaavoitus</i>)	4	3	2	1
Suojelukohteiden perustaminen (<i>esim. METSO, Natura</i>)	4	3	2	1
Maatalouden ympäristötuet	4	3	2	1
Ympäristövalvonta	4	3	2	1

18. Kuinka tyytyväinen olet ympäristöhallinnon toimintaan seuraavissa asioissa?

	Erittäin tyytyväinen	Jokseenkin tyytyväinen	Jokseenkin tyyttymätön	Erittäin tyyttymätön	En osaa sanoa
Rakentaminen	4	3	2	1	0
Jäteasiat	4	3	2	1	0
Ympäristön suojelu	4	3	2	1	0
Lupa-asiat	4	3	2	1	0
Luonnon virkistysalueet tai maisema- asiat	4	3	2	1	0
Suojelukohteiden perustaminen (<i>esim METSO, Natura</i>)	4	3	2	1	0
Maatalouden ympäristötuet	4	4	2	1	0

19. Miten hyvin seuraavat toimijat tai toimialat hoitavat ympäristöasiansa?

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	Melko huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Maatalous	4	3	2	1	0
Porotalous	4	3	2	1	0
Metsätalous	4	3	2	1	0
Kaivosala	4	3	2	1	0
Matkailu	4	3	2	1	0
Rakentaminen	4	3	2	1	0
Liikenne	4	3	2	1	0
Tuulivoima	4	3	2	1	0
Turvetuotanto	4	3	2	1	0
Kotitaloudet	4	3	2	1	0

20. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Suomalaisiin viranomaisiin ja hallintoon voi yleisesti ottaen luottaa	4	3	2	1	0
EU: viranomaisiin ja hallintoon voi yleisesti ottaen luottaa	4	3	2	1	0
Ympäristöä koskevat lait takaavat riittävän ympäristönsuojelun	4	3	2	1	0
Ympäristörikkomuksiin ei puututa riittävästi	4	3	2	1	0
Ympäristöhallinto toimii Suomessa lakien mukaan	4	3	2	1	0
EU:n ympäristöhallinto toimii lakien mukaan	4	3	2	1	0
Ympäristöviranomaiset valvovat luotettavasti yritystoiminnan ympäristövaikutuksia	4	3	2	1	0
Ympäristölainsäädäntöä tulee karsia yritystoiminnan helpottamiseksi	4	3	2	1	0
Ympäristöä koskeva päätöksenteko on nopeaa	4	3	2	1	0
Ympäristöä koskeva päätöksenteko on avointa	4	3	2	1	0

Kansalaisilla on riittävästi vaikutusmahdollisuuksia ympäristöasioissa	4	3	2	1	0
Kansalaisten valitusoikeutta ympäristöasioissa tulee rajata	4	3	2	1	0
Ympäristöjärjestöjä pitää kuunnella enemmän päätöksenteossa	4	3	2	1	0
Ympäristöjärjestöillä ei pitäisi olla roolia päätöksenteossa	4	3	2	1	0
Suomi toimii kansainvälisesti vertailtuna riittävästi ympäristön suojelun hyväksi	4	3	2	1	0
Ympäristön suojelu otetaan maakuntasi päätöksenteossa tarpeeksi hyvin huomioon	4	3	2	1	0
Ympäristönsuojelu otetaan Suomen päätöksenteossa tarpeeksi hyvin huomioon	4	3	2	1	0
Viranomaisten ja elinkeinoelämän sidokset ovat liian vahvoja	4	3	2	1	0
Viranomaiset asettavat talouden ympäristön edelle	4	3	2	1	0

Lopuksi kysymme muutamia taustatietoja vastausten ryhmittelyä varten

21. Sukupuoli

Nainen

Mies

22. Syntymävuosi

23. Kotikunta

24. Asunnon sijainti

Maaseutu
Kirkonkylä
Kaupunki

25. Asutko

Kerrostalossa
Rivitalossa
Omakotitalossa
Muu, mikä?

26. Montako henkilöä
kotitaloudessasi asuu?

27. Oletko syntyjään kotoisin

Maaseudulta
Taajamasta/kirkonkylältä
Kaupungista

28. Omistatko itse, tai omistaako joku kotitaloudessasi
mökin tai muun vapaa-ajanasunnon?

Kyllä
Yksityishenkilönä
Perikunnan jäsenenä
Yhtymän osakkaana
Ei

29. Omistatko itse, tai omistaako joku kotitaloudessasi
metsää?

Kyllä
Yksityishenkilönä
Perikunnan jäsenenä
Yhtymän osakkaana
Ei

30. Elämäntilanne (*valitse vaihtoehto, joka kuvaa
parhaiten nykyistä elämäntilannettasi*)

Yrittäjä
Ylempi toimihenkilö/johtavassa asemassa
Alempi toimihenkilö
Työntekijä
Työtön
Opiskelija
Koululainen
Eläkeläinen
Muu, mikä?

31. Bruttotulot (*arvio kotitaloutesi yhteenlasketuista
kuukausituloista ennen verotusta*)

alle 1000 €
1 000- 2 999 €

32. Koulutus (*Valitse korkein suorittamasi koulutus*)

Peruskoulu tai vastaava
Keskiaste
Alin korkea-aste
Alempi korkeakouluaste
Ylempi korkeakouluaste
Lisensiaatti tai tohtori

33. Miltä koulutusosalta olet valmistunut tai mihin
aiot suuntautua?

Kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus
Humanistinen ja taidealan koulutus
Kaupallinen koulutus
Yhteiskuntatieteellinen koulutus
Luonnontieteellinen koulutus
Tekniikan koulutus
Maa- ja metsätalouden koulutus
Terveys- ja sosiaali-alan koulutus
Palvelualojen koulutus

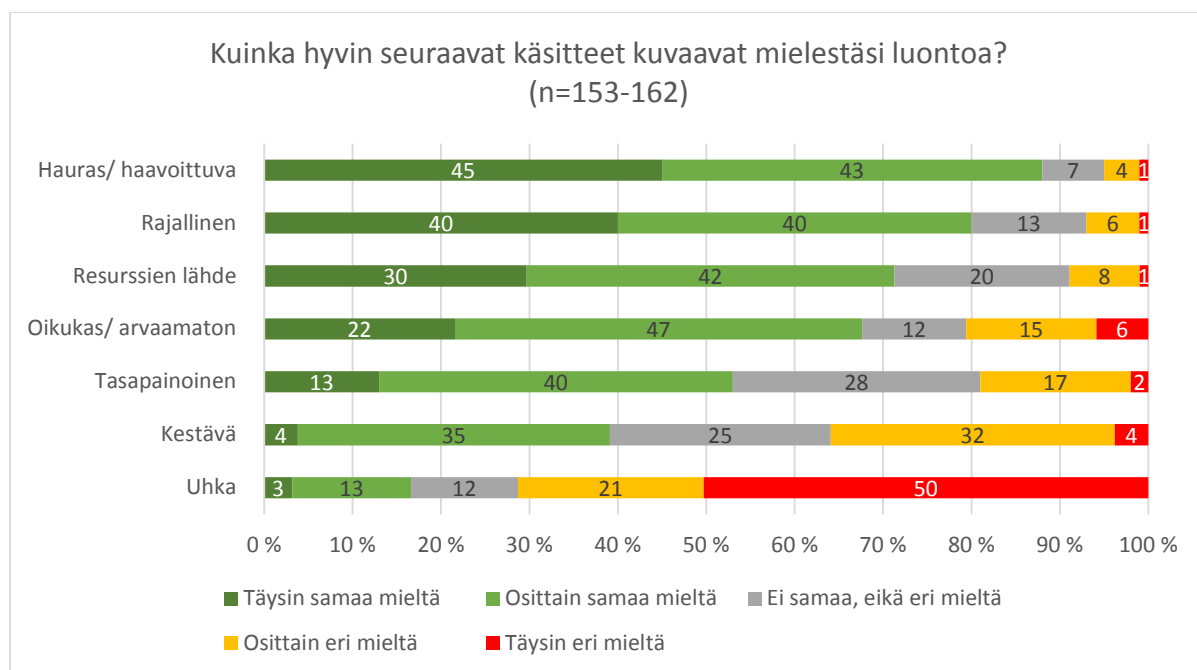
3 000 – 4 999€
5 000 – 6 999 €
7 000 – 8 999 €
9 000 – 10 999 €
11 000 € tai enemmän

Muu koulutusala, mikä?

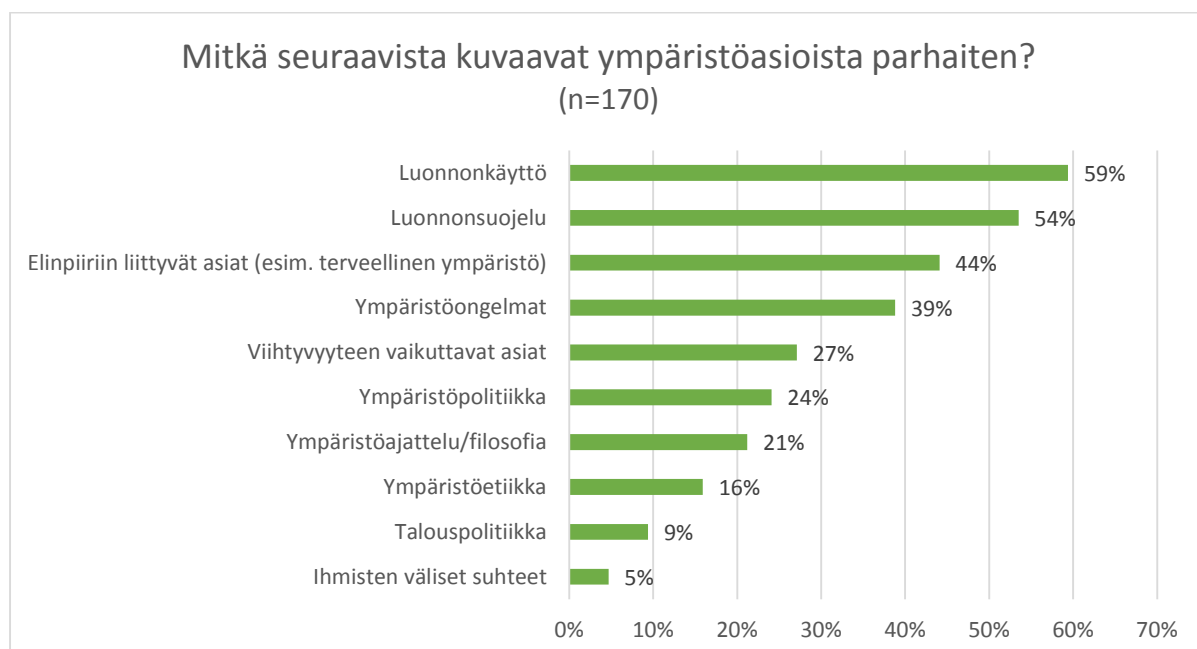
Voit halutessasi kommentoida kyselyn aiheita tai tätä lomaketta

Liite 2. Kyselytutkimuksen kuviot

KYSELYTUTKIMUKSEN PERUSJAKAUMAKUVIOT AIHEALUEITTAIN

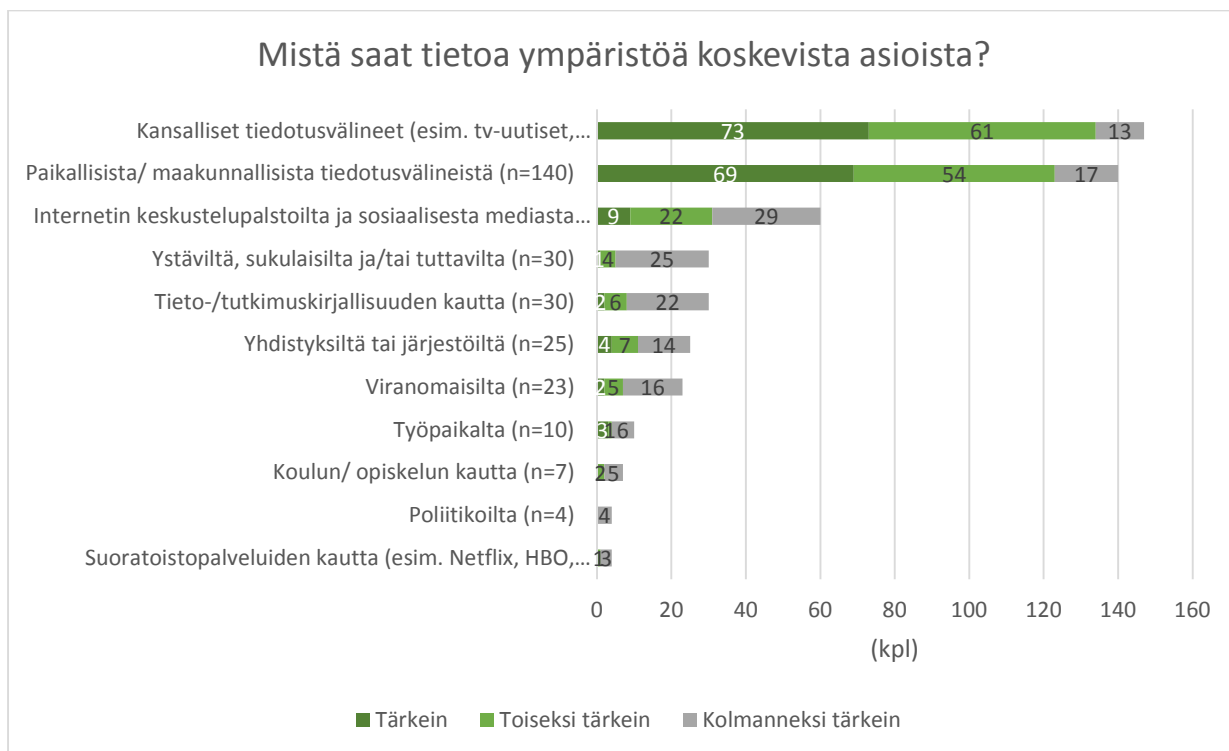
LAPPILAISTEN JA KAINUULAISTEN LUONTOKÄSITYKSET, kysymys 1

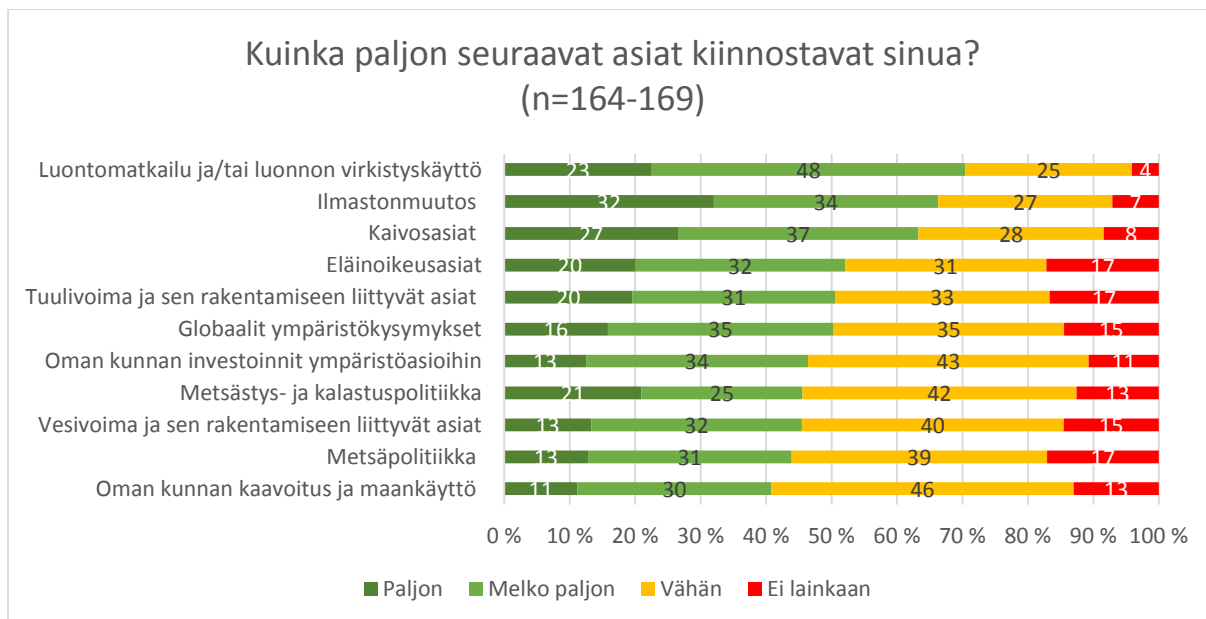
LAPPILAISTEN JA KAINUULAISTEN LUONTOKÄSITYKSET, kysymys 2

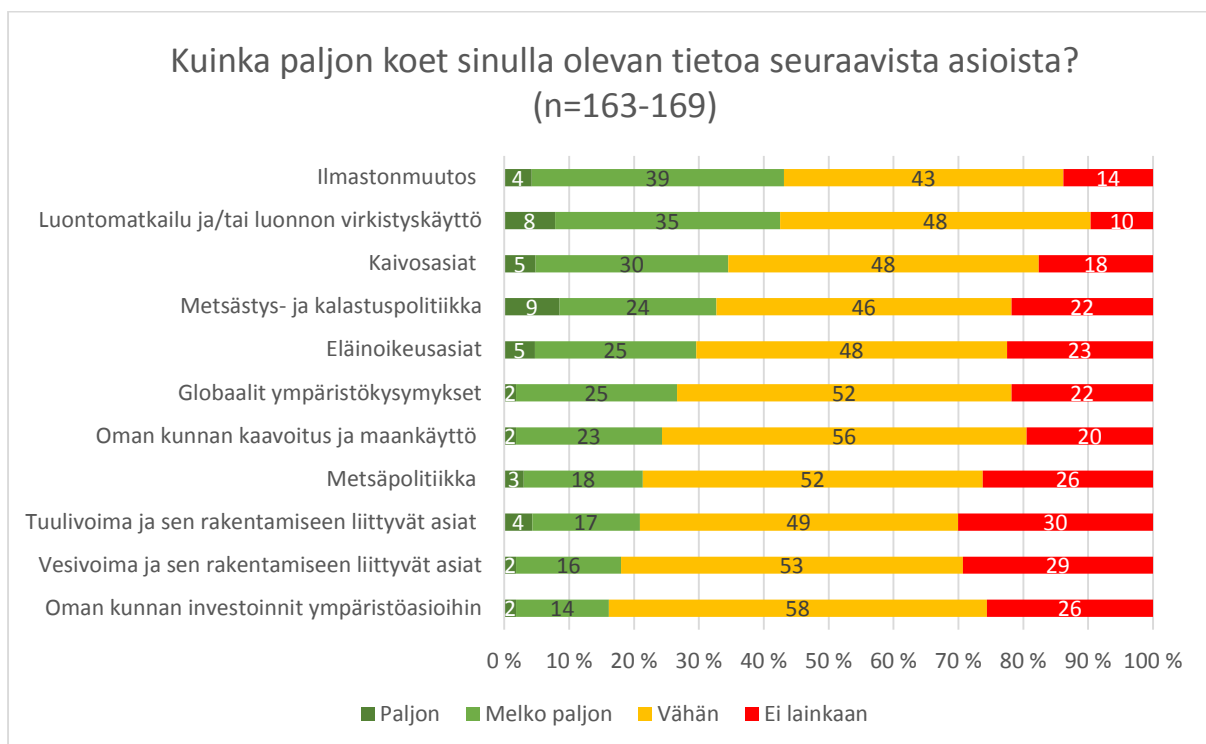
LAPPILAISTEN JA KAINUULAISTEN LUONTOKÄSITYKSET, kysymys 3

TIETO, kysymys 12

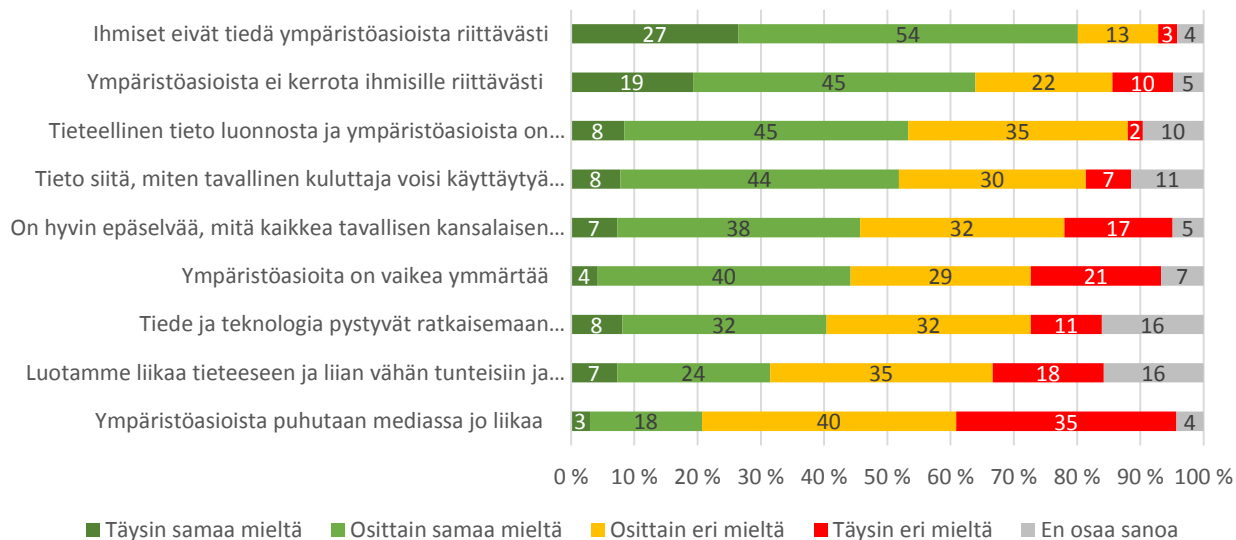

TIETO, kysymys 13

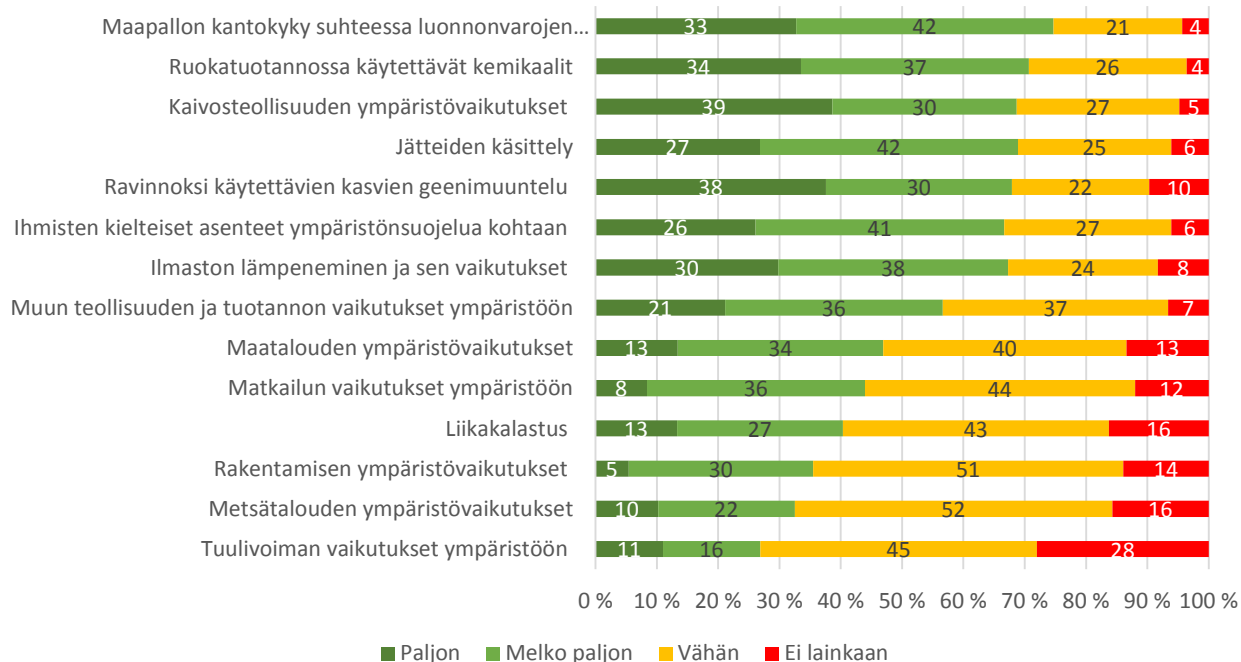
TIETO, kysymys 14

Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? (n=161-166)

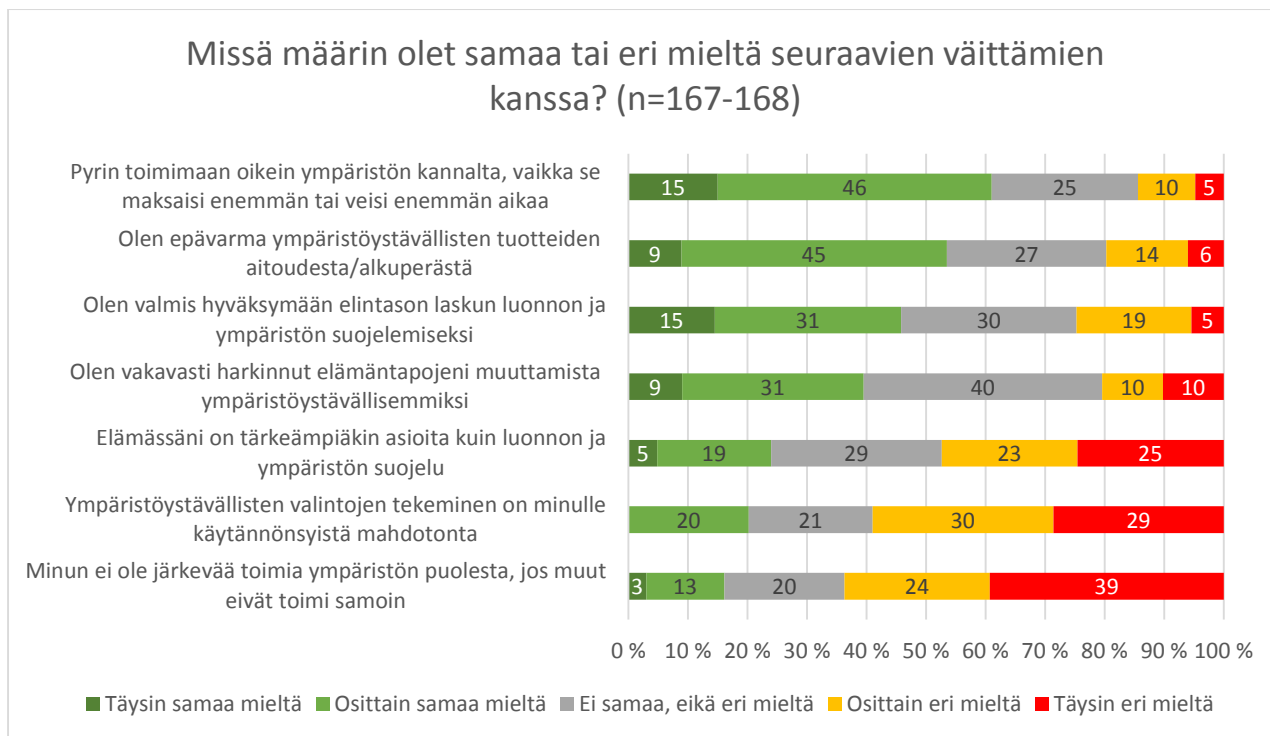

TIETO, kysymys 15

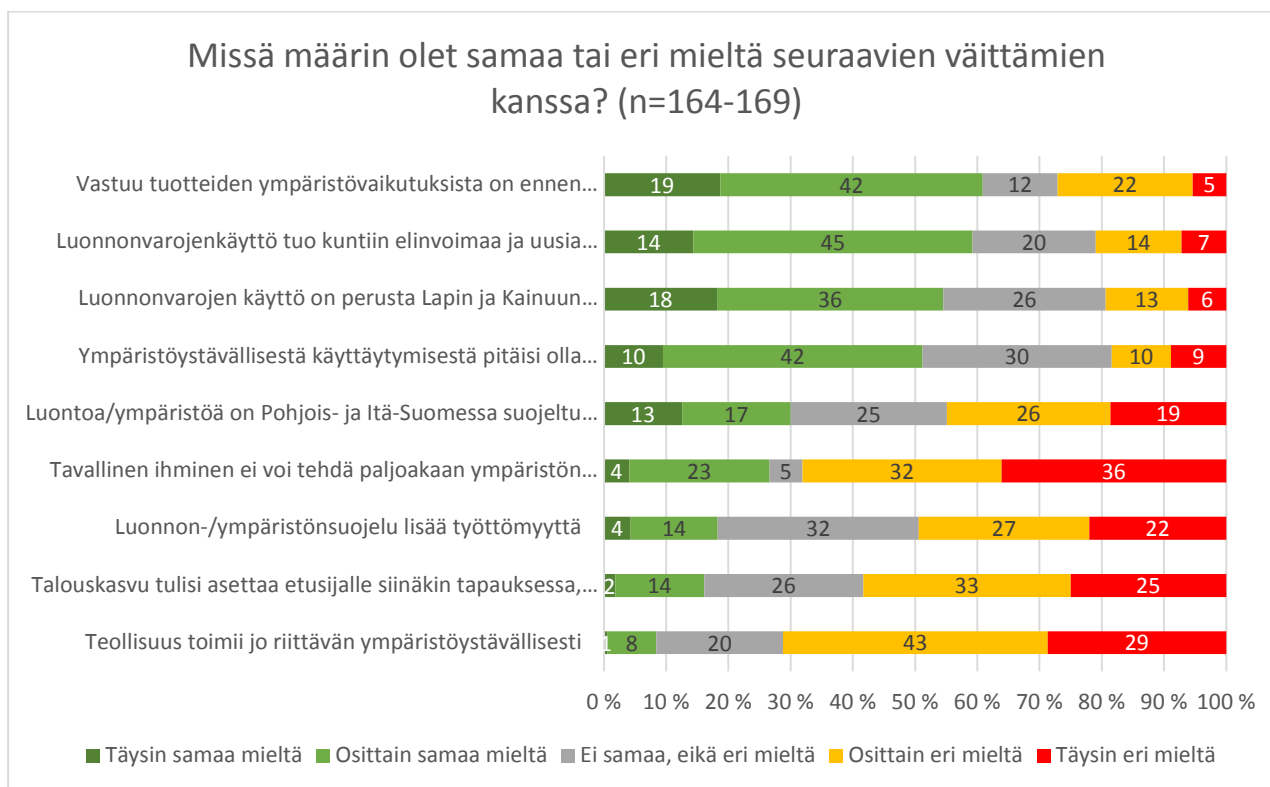
Kuinka paljon seuraavat asiat huolestuttavat sinua? (n=162-168)

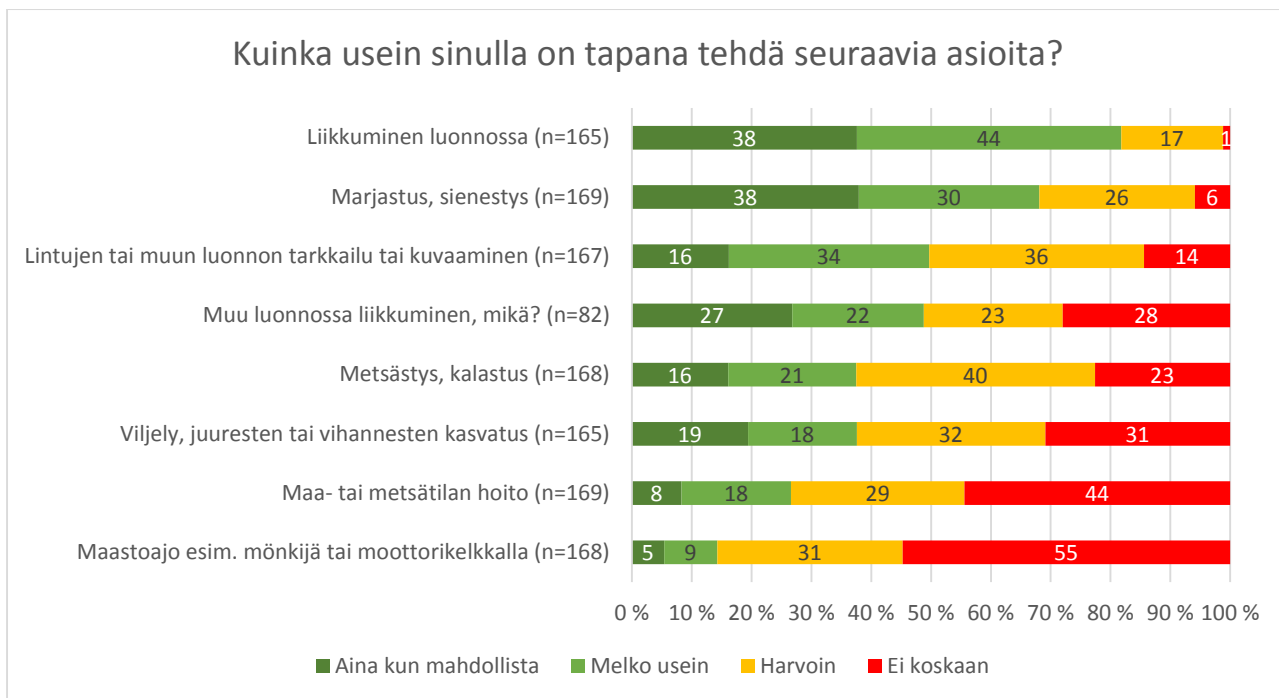
ASENNE, kysymys 9

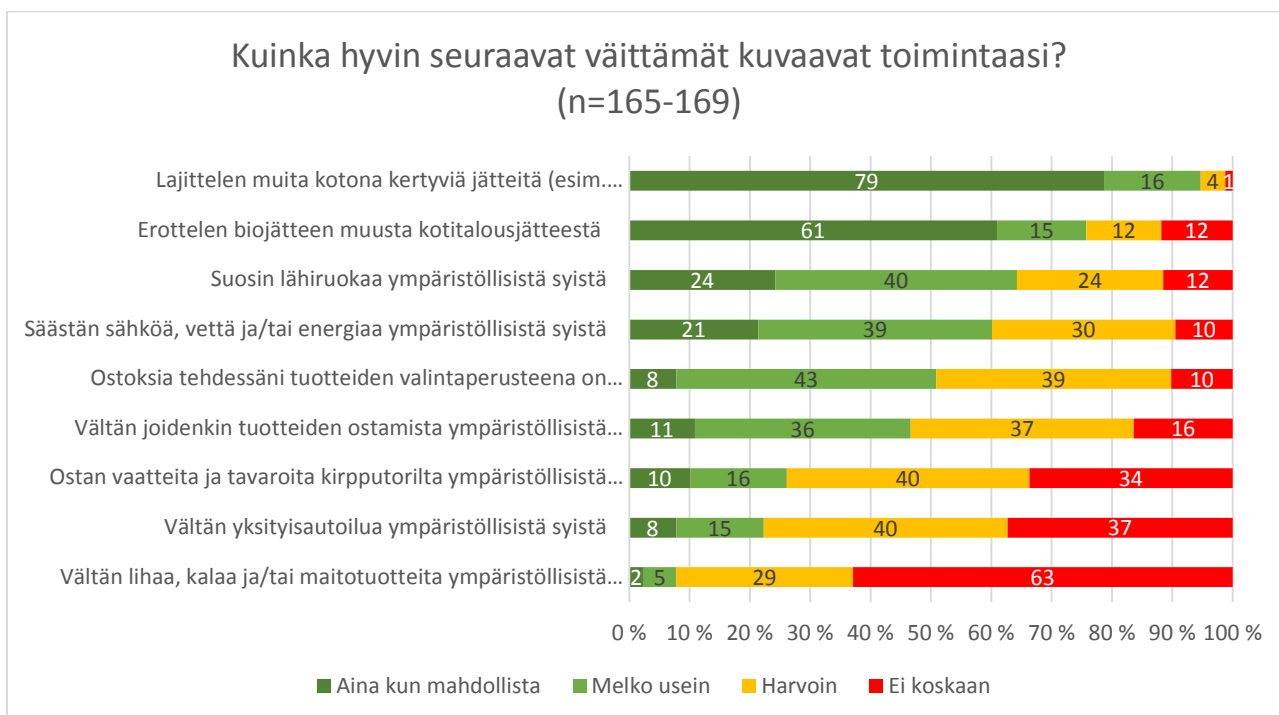
ASENNE, kysymys 10

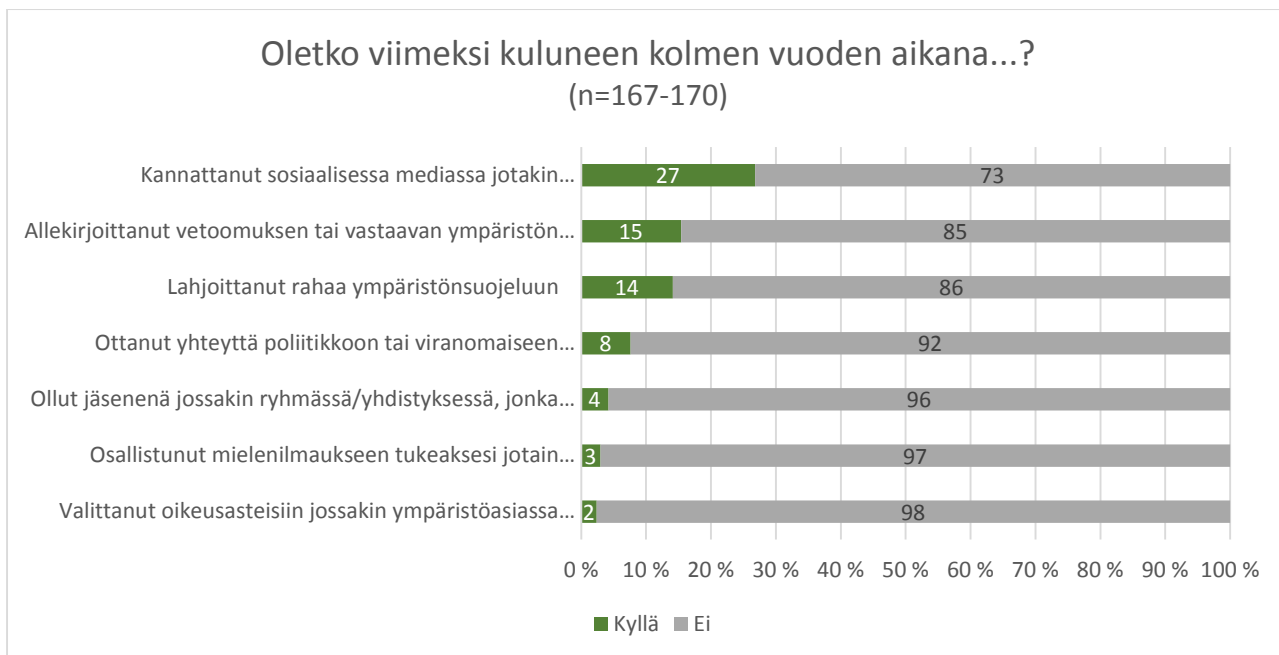
ASENNE, kysymys 11

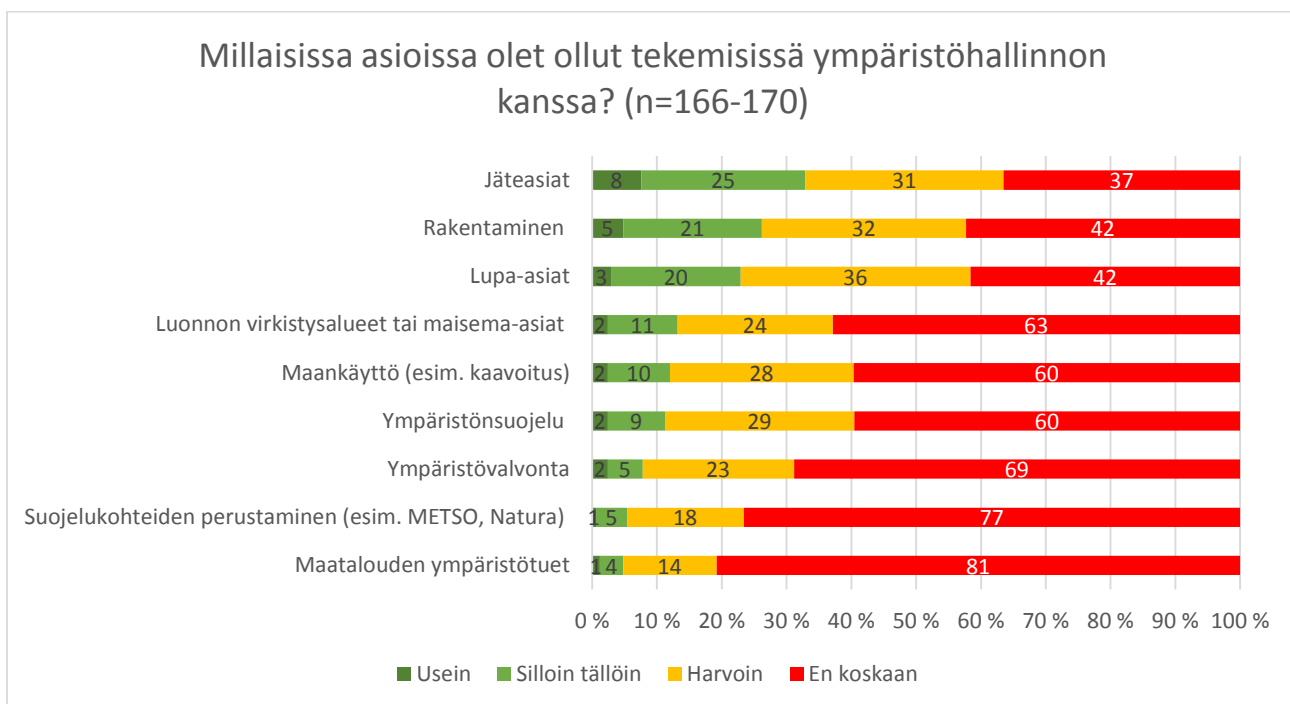
TOIMINTA, kysymys 4

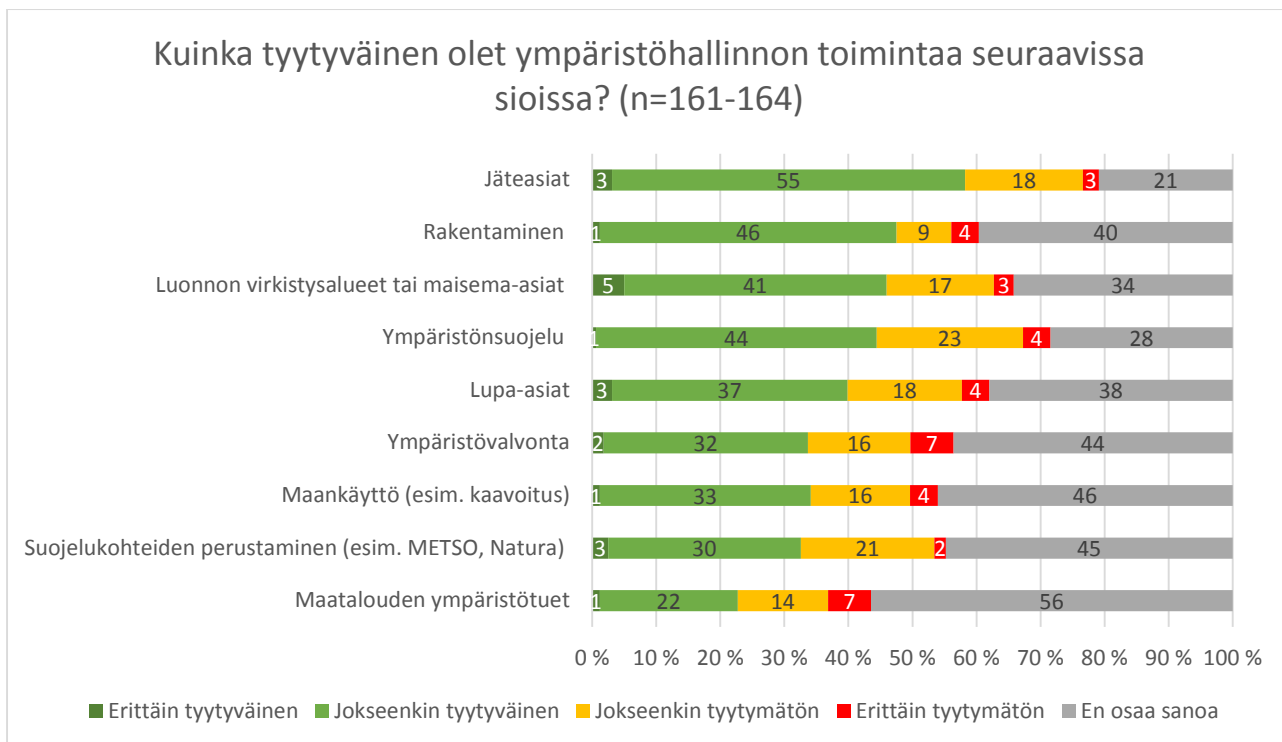
TOIMINTA, kysymys 5

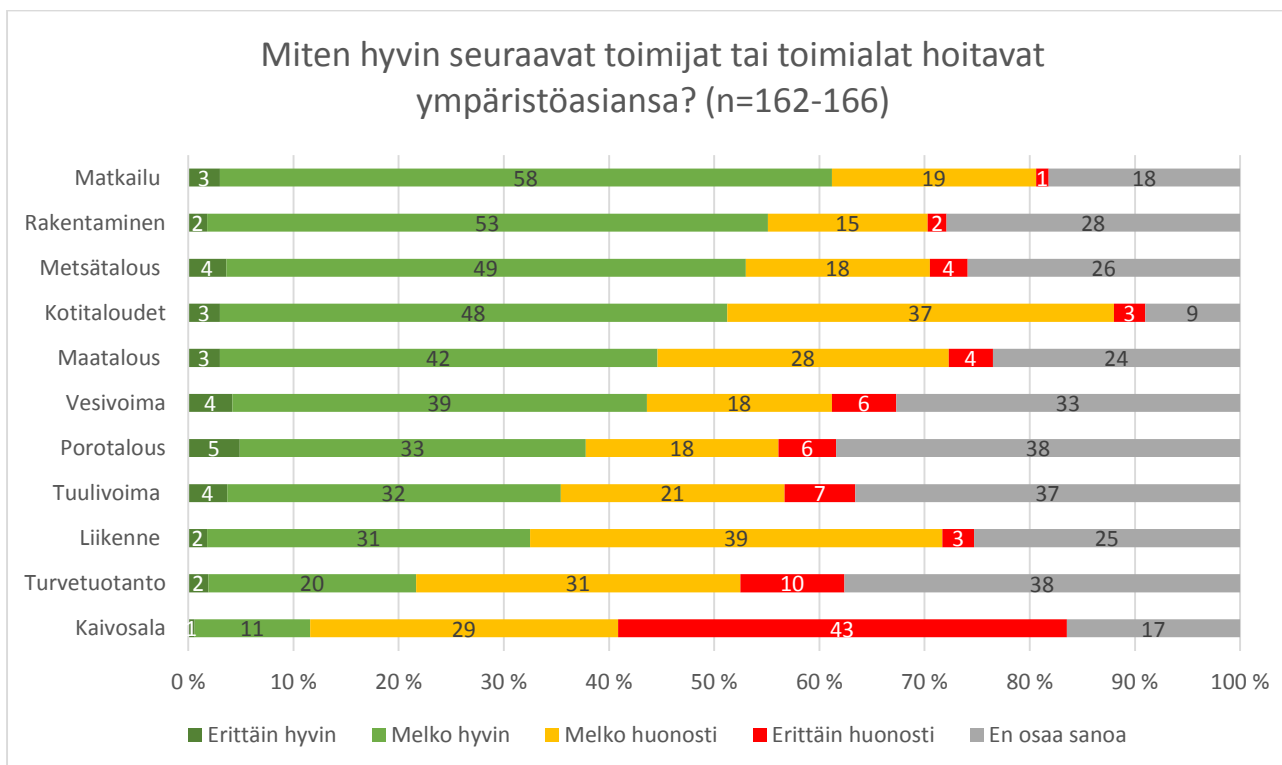
TOIMINTA, kysymys 8

YMPÄRISTÖHALLINTO JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN, kysymys 16

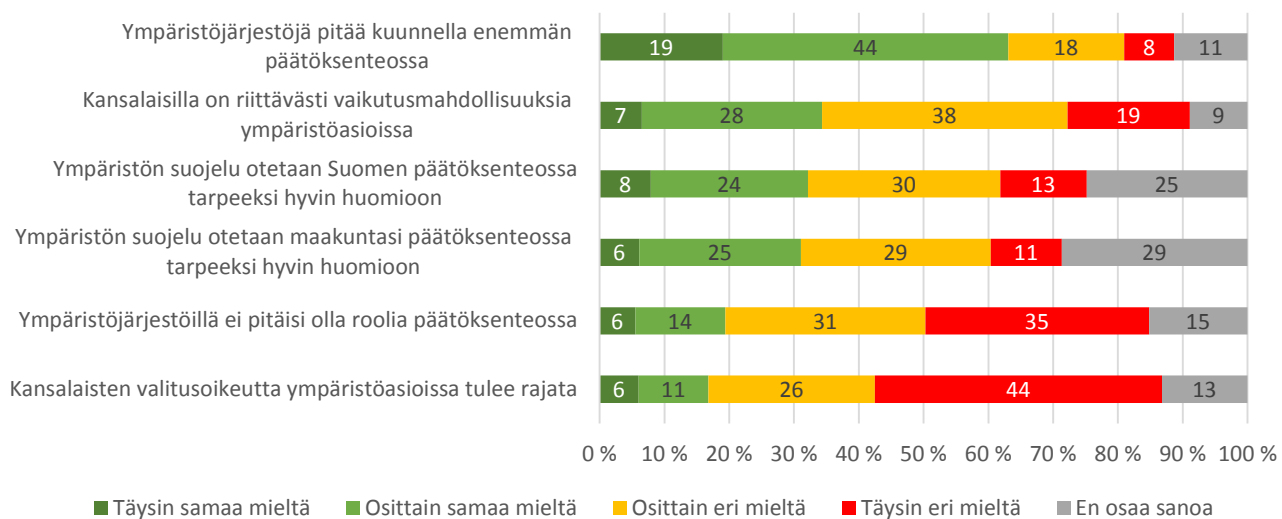

YMPÄRISTÖHALLINTA JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN, kysymys 17

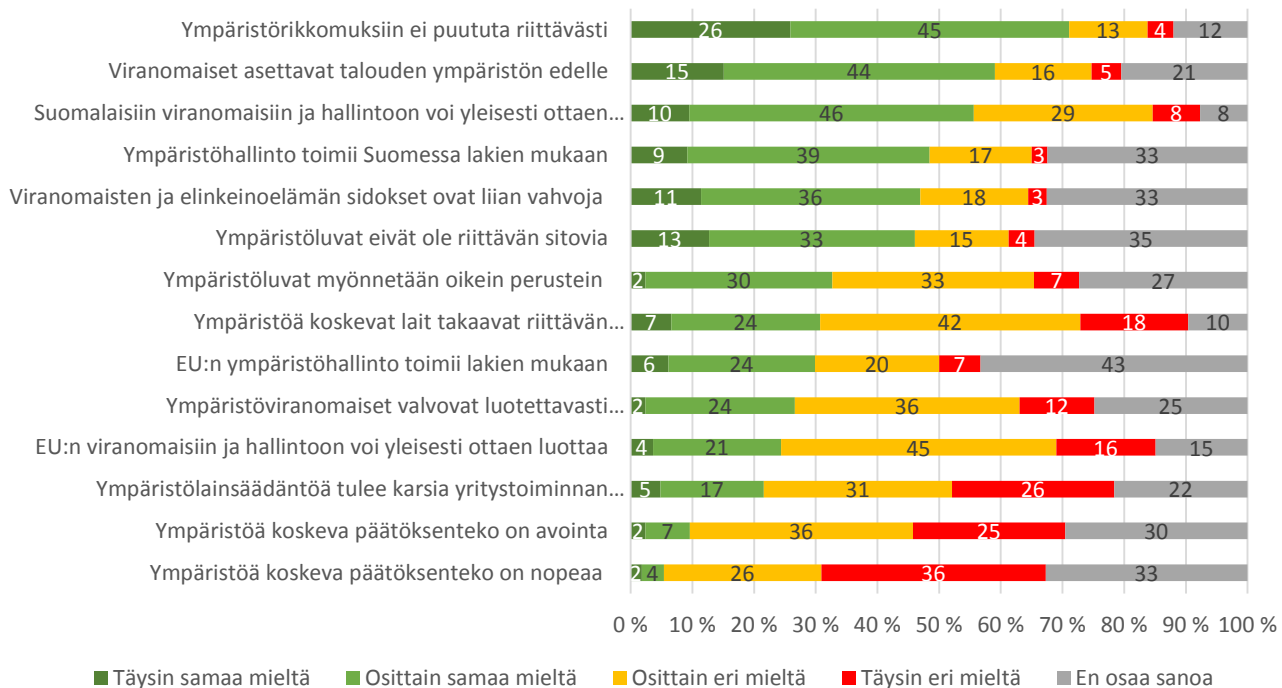
YMPÄRISTÖHALLINTO JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN, kysymys 18

Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? (n=164-169)

YMPÄRISTÖHALLINTO JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN, kysymys 19 A

Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? (n=163-169)

YMPÄRISTÖHALLINTO JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN, kysymys 19 B

B

